

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΜΑΤΣΑΓΓΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑΣΤΕΓΑΣΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ

Τίτλος: ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΜΑΤΣΑΓΓΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑΣΤΕΓΑΣΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ

Φοιτήτριες: Αγγελή Ειρήνη, Κουτσαφτή Ελένη

Επιβλέπων: Μανωλίδης Κωνσταντίνος

Στόχος της παρούσας διπλωματικής είναι η επανασύνδεση του συγκροτήματος της πρώην καπνοβιομηχανίας με την πόλη και η ουσιαστική αξιοποίηση του ιστορικού αυτού κτιρίου. Ο Ματσάγγος αποτελεί ένα σημαντικό κομμάτι της βιομηχανικής ιστορίας του νομού Μαγνησίας επηρεάζοντας σημαντικά την οικονομία και την κοινωνία της περιοχής. Το συγκρότημα του εργοστασίου αποτελείται από τρία κτίρια τα οποία κτιστήκαν σε τρεις διαφορετικές περιόδους. Κάθε ένα από αυτά ακολουθεί διαφορετική αρχιτεκτονική δομή και αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα της βιομηχανικής περιόδου κατά την οποία κατασκευάστηκε. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο ένα μεγάλο τμήμα του έχει κηρυχθεί διατηρητέο.

Σήμερα το συγκρότημα ανήκει στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Ένα μεγάλο τμήμα του έχει διατηρηθεί και στεγάζει το Τμήμα Οικονομικών Επιστημών. Η παρούσα εργασία επικεντρώνεται στο υπόλοιπο κομμάτι το οποίο παραμένει μέχρι και σήμερα ανεκμετάλλευτο. Το κτίριο στο οποίο αναφερόμαστε άλλοτε έσφυζε από ζωή ενώ σήμερα βρίσκεται εγκαταλελειμμένο σε ένα από τα εμπορικότερα σημεία της πόλης αποτελώντας ιδανική τοποθεσία για πανεπιστημιακές εγκαταστάσεις. Κατόπιν έρευνας διαπιστώσαμε ότι η μεταστέγαση ενός τμήματος από το συγκρότημα Παπαστράτου θα βοηθούσε στην καλύτερη λειτουργία όλων των συστεγαζόμενων τμημάτων, καθώς αντιμετωπίζουν σοβαρό πρόβλημα χώρου. Η σχολή που θεωρήσαμε καταλληλότερη γι' αυτό είναι το ΙΑΚΑ, καθώς πρώτον διαφέρει από τις άλλες τρεις παιδαγωγικές σχολές και δεύτερον μπορεί κάποιος να παρατηρήσει μια έμμεση σύνδεση του ιστορικού αυτού κτιρίου με ένα τμήμα ιστορίας.

Κατά την συνθετική διαδικασία επιχειρήθηκε η προβολή όλων αυτών των στοιχείων που θυμίζουν την αίγλη και την ύπαρξη της επιτυχημένης καπνοβιομηχανίας, σεβόμενοι την πλούσια ιστορία της. Ένα τμήμα του συγκροτήματος διατηρήθηκε ενώ ένα άλλο κομμάτι κτίστηκε εκ νέου. Ταυτόχρονα δημιουργήθηκε ένα νέο πέρασμα που συνδέει την στοά Ματσάγγου με την Ερμού. Η σχεδιαστική πρόκληση ήταν το παλιό κτίριο να βρεθεί σε αρχιτεκτονική ισορροπία με τα νέα στοιχεία που προστέθηκαν αλλά και να μπορέσει το καινούργιο συγκρότημα να ενσωματωθεί και να ανανεώσει χωρικά την πόλη.

Title: RESTORATION OF THE MATSAGGO'S TOBACCO INDUSTRY AND RELOCATION OF THE DEPARTMENT OF HISTORY, ARCHAEOLOGY AND SOCIAL ANTHROPOLOGY.

Students: Aggeli Eirini, Koutsafti Eleni

Supervisor: Manolidis Konstantinos

The main goal of the present thesis is the reconnection of the old tobacco industry with the city of Volos and the reuse of this historical building. The old industry Matsaggos is considered an important part of the industrial history of Volos, playing a leader role in the society and the economy of the city. The whole complex was constructed gradually, during three basic periods. Each face of the construction represents the different architectural style of each industrial era. These characteristics are the main reason of the preservation of the complex.

Today the whole complex belongs to the University of Thessaly and partially has been restored. The renovated part houses the department of Economics and the rest of the complex has remained unexploited. Our thesis focuses on this part of the complex, which is located on the centre of the city, next to a very popular commercial area. The location of the buildings is ideal for public use and especially for university installations. After our personal research, we decided that the department of History, Archaeology and Social Anthropology, could transmit into the existing building.

During the design process, we tried to maintain all these features that reveal the history and the glamour of the industry. One part of the factory was maintained and the rest was decided to be built anew. At the same time we create a new path, that connects Ermou street with the Matsaggo's stoa. The challenge during the design process was to balance between the existing historical elements with the new building environment.

04

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

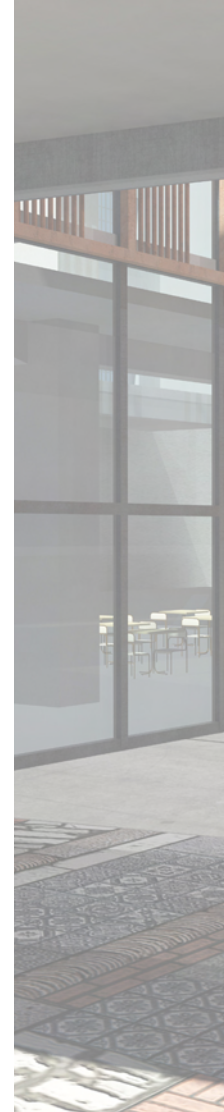
05

ΙΣΤΟΡΙΚΑ
ΣΤΟΙΧΕΙΑ

26

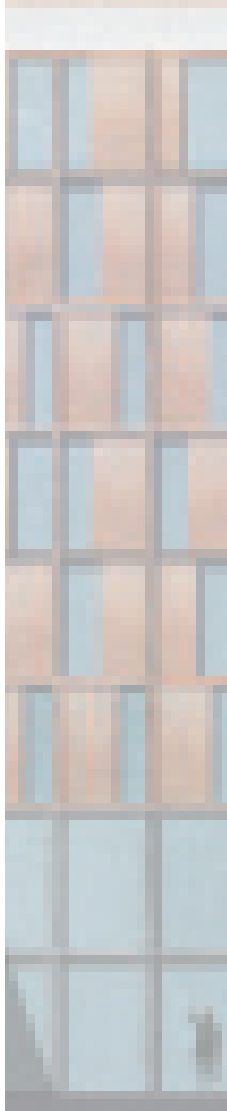
ΣΥΝΘΕΤΙΚΗ
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

32

ΑΝΑΛΥΣΗ
ΣΧΕΔΙΩΝ

46

ΥΛΙΚΑ -
ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ

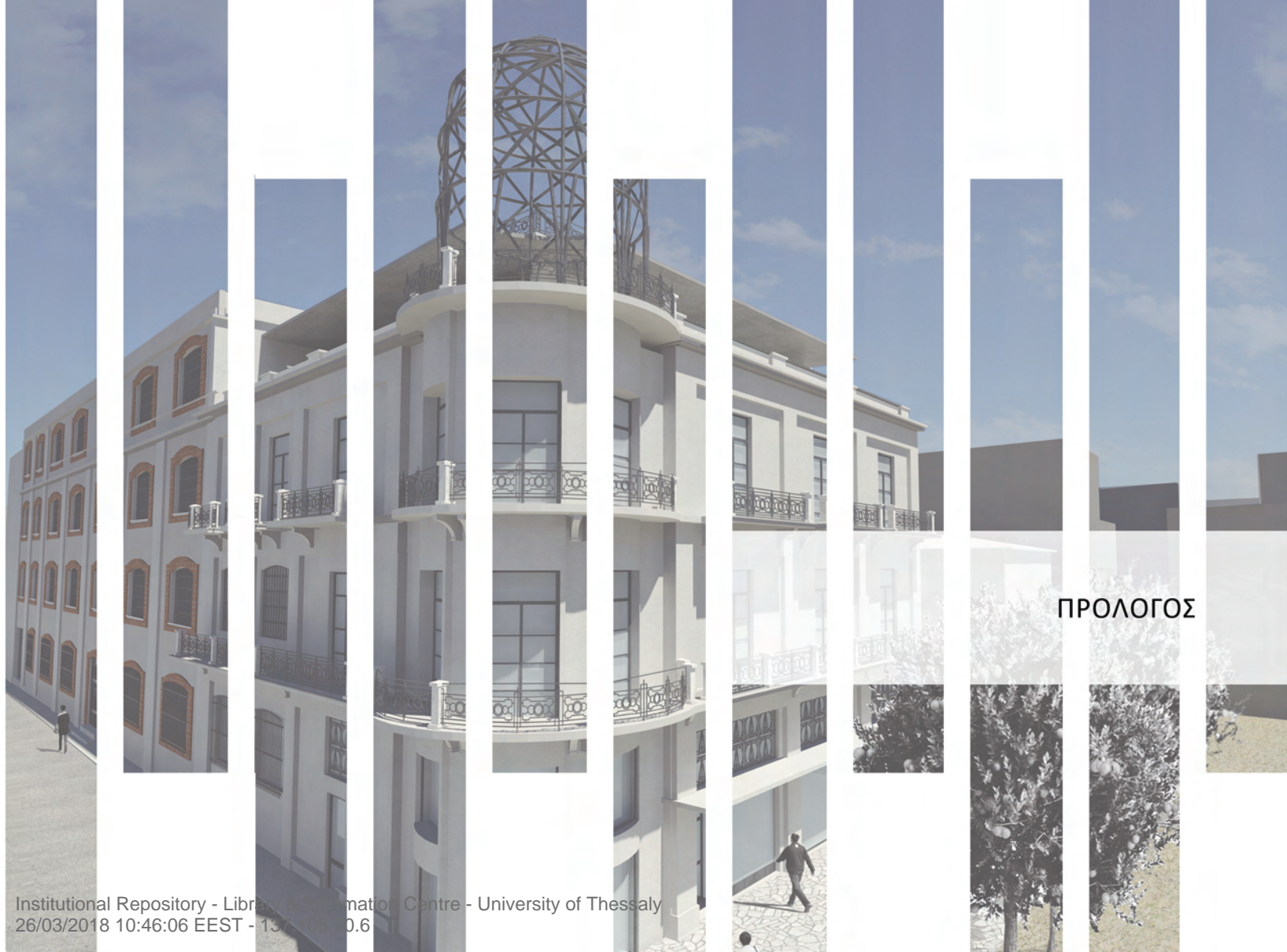

50

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η διαδικασία επιλογής του θέματος της διπλωματικής εργασίας, ξεκίνησε από το κοινό ενδιαφέρον σχετικά με την επανάχρηση υπαρχόντων κελύφων. Κτίρια τα οποία θεωρούνται μνημεία και μέχρι σήμερα παραμένουν αναξιοποίητα αποτελούν αντικείμενα αρχιτεκτονικής δημιουργίας. Είναι μια πρόκληση για τον σχεδιαστή να προσαρμόσει στο υπάρχον κτίριο νέες λειτουργίες, σεβόμενος ταυτόχρονα την αρχιτεκτονική ιστορία που αποτυπώνεται στο κτίριο.

Ο Βόλος είναι μια πόλη με πλούσια βιομηχανική κληρονομιά και από τις λίγες στην Ελλάδα που την έχει αξιοποιήσει σε μεγάλο βαθμό, κυρίως στάζοντας δημόσιες λειτουργίες. Τα βιομηχανικά κτίρια που υπάρχουν διάσπαρτα στη πόλη υπενθυμίζουν την ύπαρξη της βιομηχανικής ζωής του Βόλου και γοητεύουν τον κάθε περιπατητή τόσο μάλλον έναν αρχιτέκτονα.

Μια από τις μεγαλύτερες βιομηχανίες που άφησαν το στίγμα τους στην κοινωνία της πόλης είναι η καπνοβιομηχανία Ματσάγγου που σήμερα ανήκει στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Πρόσφατα, αποφάσιστηκε η μεταστέγαση του τμήματος Οικονομικών Επιστημών σε ένα κομμάτι της πρώην καπνοβιομηχανίας. Με αφορμή την πληροφορία αυτή, ξεκίνησε η έρευνα στο υπόλοιπο τμήμα του συγκροτήματος σχετικά με το πως θα μπορούσε να αξιοποιηθεί. Το κτίριο βρίσκεται κεντρικά της πόλης με χαρακτηριστικά που θα μπορούσαν να δώσουν μια διαφορετική πνοή στο αστικό περιβάλλον. Τέλος, μία πανεπιστημιακή χρήση θα έδινε μεγαλύτερη ζωντάνια στο κτίριο, αλλά και στην καθημερινότητα της πόλης.

εικ. 1 : Αναμνηστική φωτογραφία στην είσοδο του εργοστασίου, 1931.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η βιομηχανία του Βόλου

Η ένταξη του Βόλου στο Ελληνικό κράτος το 1881 είχε ως αποτέλεσμα την αλματώδη αύξηση του πληθυσμού του, αλλά και την κατασκευή βασικών έργων υποδομής όπως σιδηρόδρομος, λιμάνι και οδικές συνδέσεις. Αυτό με την σειρά του οδήγησε στην δημιουργία πολλών βιομηχανικών μονάδων, η ανάπτυξη των οποίων την περίοδο που μεσολάβησε μέχρι και το 1940 έφτασε στο απόγειο της. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση εργοστασίων παρατηρείται στον άξονα της 2ας Νοεμβρίου που ενώνει την Νέα Ιωνία με τον Βόλο και το λιμάνι και αναπτύσσεται παράλληλα με τις σιδηροδρομικές γραμμές. Η κατάσταση παραμένει στάσιμη έως φθίνουσα μέχρι την δεκαετία του 1970, περίοδο κατά την οποία αποφασίζεται ίδρυση βιομηχανικής περιοχής. Οι βιομηχανίες σταδιακά μεταφέρονται και αφήνουν πίσω τους τις παλιές εγκαταστάσεις.

Αξίζει να αναφερθεί ότι η πρώτη βιομηχανία της πόλης ιδρύθηκε το 1883 και ήταν το σιδηρουργείο του Μελέτη Σταματόπουλου. Οι κλάδοι που αναπτύχθηκαν περισσότερο ήταν η βυρσοδεψία, τα είδη διατροφής και η υφαντουργεία. Επίσης η σιδηρουργεία που λειτούργησε με σκοπό τον εκσυγχρονισμό της αγροτικής παραγωγής (αγροτικά μηχανήματα), αλλά και για την αποπεράτωση έργων υποδομής. Σε απογραφή που έγινε το 1907 το 21,9% του ενεργού πληθυσμού (ηλικίας 15-65) απασχολούνταν στον δευτερογενή τομέα.

Οι σεισμοί του 1955, οι νέοι όροι δόμησης και το σύστημα αντιπαροχής άλλαξαν ριζικά την εικόνα της πόλης. Μέχρι τότε οι ψηλές καμινάδες και οι επιβλητικοί όγκοι των εργοστασίων

κυριαρχούσαν απέναντι στις χαμηλές κατοικίες. Σήμερα με τις πολυώροφες οικοδομές και την περεταίρω ανάπτυξη της πόλης οι όγκοι των εργοστασίων δεν κυριαρχούν πλέον στο τοπίο, αποτελούν όμως θύλακες της βιομηχανικής μας κληρονομιάς.

Ο Βόλος είναι μια από τις λίγες ελληνικές πόλεις στην οποία ένας σημαντικός αριθμός βιομηχανικών κτιρίων έχουν κηρυχθεί ως διατηρητέα, έχουν αποκατασταθεί και έχουν αλλάξει χρήση. Το ενδιαφέρον έχει στραφεί κυρίως στο κέλυφος και ιδιαίτερα στις όψεις των κτιρίων ενώ σε κάποιες περιπτώσεις βιομηχανικών συνόλων διατηρούνται επιλεκτικά κτίρια με αισθητικές μόνο αξίες. Τα συγκροτήματα αυτά εντυπωσιάζουν σήμερα με το μέγεθος και την κατασκευή τους σύμφωνα με τα παραδοσιακά αλλά και τα ευρωπαϊκά πρότυπα ενώ η αρχιτεκτονική τους δηλώνει την οικονομική ευρωστία της επιχείρησης, την διάθεση προβολής και την αισθητική των ιδιοκτητών. Όσον αφορά τον εξοπλισμό αυτός έχει διασωθεί σε ελάχιστες περιπτώσεις: στο κεραμοποιείο Τσαλαπάτα όπου λειτουργεί βιομηχανικό μουσείο, στην Κίτρινη Αποθήκη στον τελευταίο όροφο όπου σώζεται ο εξοπλισμός επεξεργασίας καπνού, στην καπνοβιομηχανία Ματσάγγου όπου σώζονται οι πάγκοι του χημείου και τέλος στο Οινόπνευμα όπου σώζεται σχεδόν ακέραιος ο εξοπλισμός. Πιθανόν βέβαια να υπάρχει διάσπαρτος εξοπλισμός και σε άλλες βιομηχανίες ο οποίος όμως δεν είναι επίσημα καταγεγραμμένος.

Σημαντικό ρόλο στην διατήρηση της βιομηχανικής κληρονομιάς του βόλου έπαιξε και παίζει το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Από την ίδρυση του πανεπιστημίου το 1989 το χωροταξικό σχέδιο προέβλεπε την διάχυση των πανεπιστημιακών σχολών στον ιστό της πόλης, έχοντας διπλό στόχο: αφενός την καλύτερη ένταξη της πανεπιστημιακής κοινότητας και αφετέρου την βελτίωση της πόλης από την λειτουργία και τις δράσεις του πανεπιστημίου. Η ανάγκη για

χώρους μεγάλης έκτασης και εμβαδού κάνει τα βιομηχανικά κτίρια μια πολύ καλή επιλογή για της πανεπιστημιακές εγκαταστάσεις. Σύντομα το πανεπιστήμιο αγόρασε μεγάλα βιομηχανικά συγκροτήματα της περιοχής, τα οποία μαζί με άλλα διατηρητέα κτήρια αποτελούν πλέον το νέο πανεπιστημιακό πλέγμα. Τα βασικότερα από αυτά είναι τα εξής:

- *Το Μηχανουργείο Παπαρήγα:* Στεγάζει το τμήμα Αρχιτεκτόνων, Πολιτικών και Μηχανολόγων Μηχανικών, στην είσοδο της πόλης επί της οδού Αθηνών
- *Οι Καπναποθήκες Παπαστράτου:* Στεγάζουν την Πρυτανεία και τα Παιδαγωγικά. Επί της οδού Αργοναυτών στην κεντρική πλατεία του Βόλου, αποτελεί πλέον σήμα κατατεθέν του Πανεπιστημίου.
- *Οι Καπναποθήκες Ματσάγγου στη Ν. Ιωνία:* Στεγάζουν τη Γεωπονική Σχολή. Αποτελεί νεότερη κατασκευή (1967) με έκταση 100 στρεμμάτων
- *Το Καπνεργοστάσιο Ματσάγγου:* Έχει κριθεί διατηρητέο, και σήμερα ένα μεγάλο κομμάτι του στεγάζει το Τμήμα Οικονομικών Επιστημών. Βρίσκεται στην καρδιά της πόλης μεταξύ των οδών Παύλου Μελά, Ερμού, Μακεδονομάχων και 28ης Οκτωβρίου.

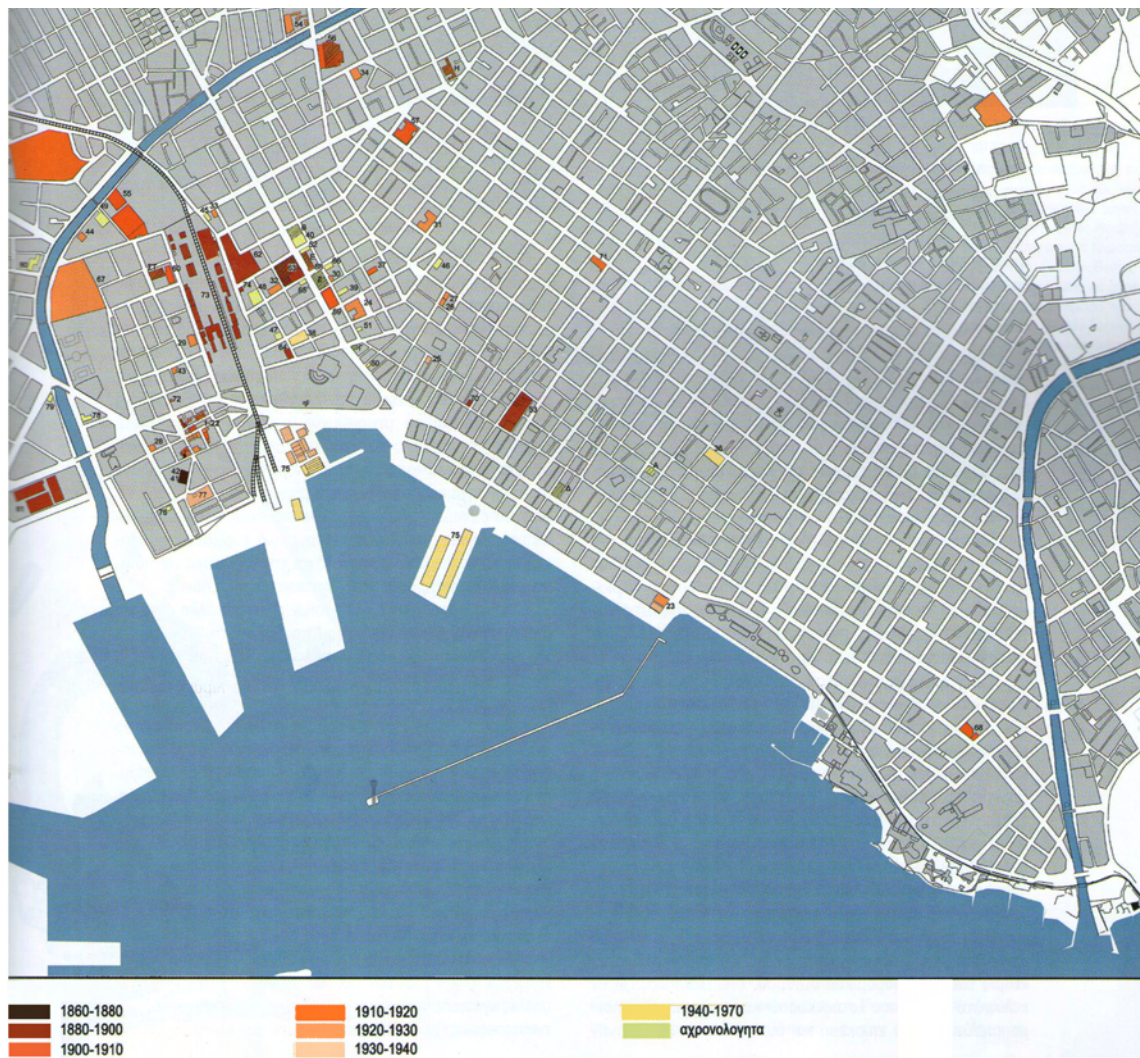
Σχεδόν παράλληλα με το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, και λίγο μετά το τέλος της δεκαετίας του 1980, ο Δήμος Βόλου αγοράζει και αποκαθιστά το επίσης μεγάλο συγκρότημα των αποθηκών καπνού Χ. Σπήρερ, το οποίο εδώ και 15 χρόνια λειτουργεί ως Κέντρο Πολιτισμού, έδρα του ΔΗ.Κ.Ι. και ως χώρος γραφείων. Πέρα όμως από αυτό και άλλα βιομηχανικά συγκροτήματα διασώθηκαν από τον δήμο και παρατίθενται παρακάτω:

- *Πλινθοκεραμοποιείο Τσαλαπάτα:* Ιστορικό βιομηχανικό μουσείο και χώρος πολιτιστικών εκδηλώσεων και αναψυχής.

Καταλαμβάνει έκταση 25 στρεμμάτων στην είσοδο της πόλης, δίπλα στον χείμαρρο Κραυσιδώνα.

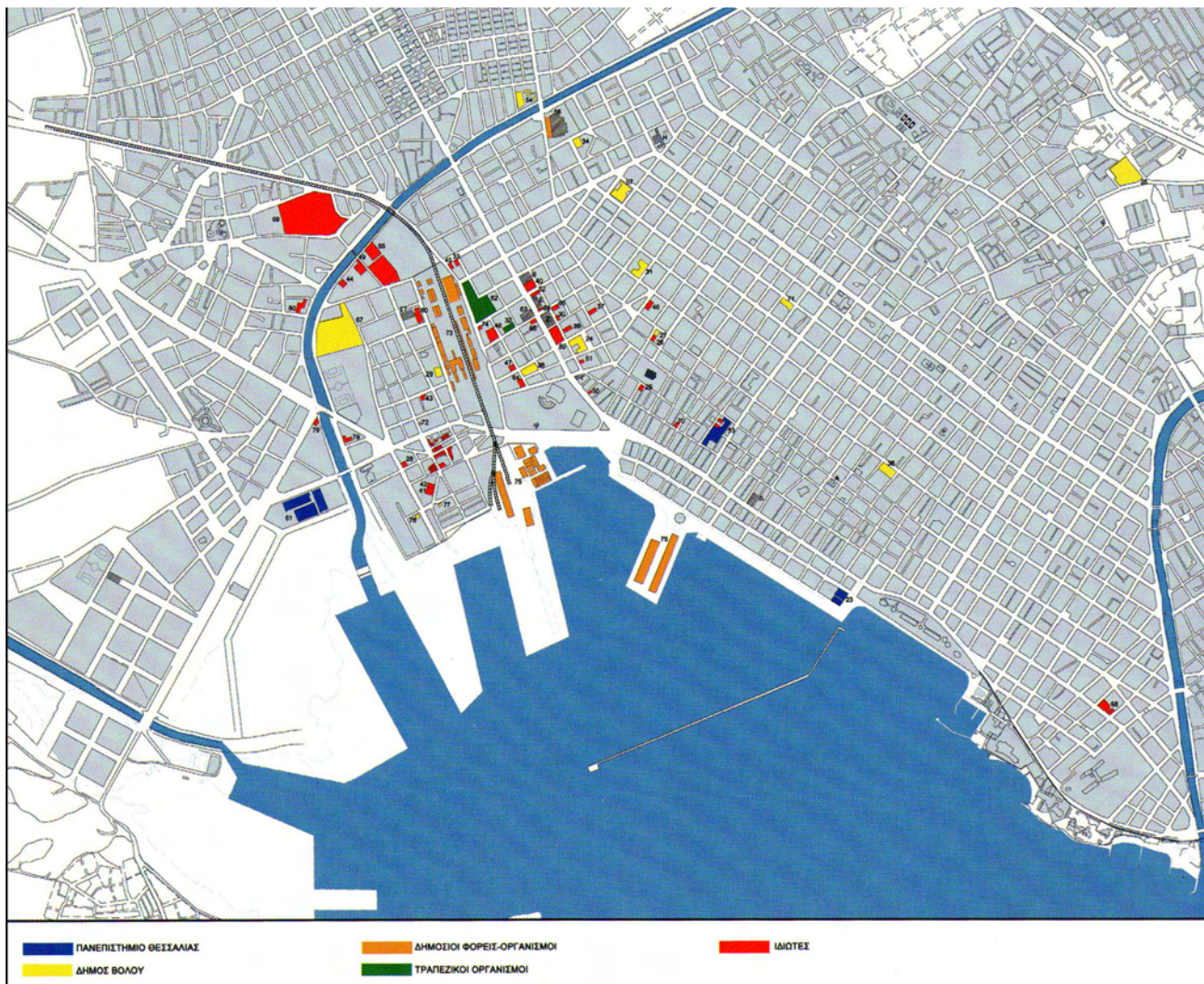
- *Βαμβακουργία Αδαμόπουλου:* Αθλητικό κέντρο Δυτικών Συνοικιών, πάνω στο γραμμικό πάρκο της οδού Ρήγα Φεραίου.
- *Ηλεκτρική Εταιρεία:* Κέντρο μουσικού θεάτρου και Δημοτική σχολή χορού που βρίσκεται στο κέντρο της πόλης και ολοκληρώθηκε το 2001
- *Στρυχνόκαρπος:* Κέντρο Γειτονιάς και εργαστήρι Α.Μ.Ε.Α. Βρίσκεται στην υποβαθμισμένη συνοικία του παλιού Λιμεναρχείου. Παλαιότερα λειτουργούσε ως εργοστάσιο παραγωγής δηλητηρίου.
- *Απεντομωτήριο:* Κέντρο ενεργειακών εφαρμογών. Βρίσκεται στην ίδια περιοχή του Λιμεναρχείου.
- *Οργανισμός Καπνού στο Καραγάτς:* Αθλητικό κέντρο και καλλιτεχνικό εργαστήρι. Βρίσκεται στην περιοχή Καραγάτς με έκταση 6 στρεμμάτων.
- *Αποθήκες Καπνού της Γαλλικής Εταιρείας:* Δημοτικό Ινστιτούτο επαγγελματικής κατάρτισης. Βρίσκεται στη συνοικία των Επτά Πλατανιών, δίνοντας έτσι ζωή στην υποβαθμισμένη περιοχή.
- *Μεταξουργείο Ετμετζόγλου,* το οποίο λειτουργεί ως πολιτιστικό κέντρο.

Τέλος, ένα σημαντικό μέρος ανήκει στον ιδιωτικό τομέα.

εικ. 2 : Χρονολογική εξέλιξη της βιομηχανίας του Βόλου

εικ. 3 : *Ιδιοκτησία των πρώην βιομηχανιών του Βόλου, 2006*

Καπνοβιομηχανία Ματσάγγου

Το καπνεργοστάσιο «Αφοί Ν. Ματσάγγου» κατέχει μια ξεχωριστή θέση στην βιομηχανία της περιοχής του Βόλου¹. Ιδρυτής του είναι ο Νικόλαος Ματσάγγος ο οποίος, όντας και έμπορος καπνού, συνεργάστηκε με του αδελφούς Καρακίτη και μαζί δημιούργησαν το 1890 το πρώτο μικρό καπνεργοστάσιο.

Η συνεργασία τους όμως διακόπηκε 1900 και ο Ματσάγγος συνέχισε μόνος την πορεία του. Το 1918 αναθέτει την διεύθυνση της επιχείρησης στους δυο γιους του Ιωάννη και Κωσταντίνο οι οποίοι συνέβαλαν στην περεταίρω ανάπτυξη της. Σε συνεργασία με τον Δημοσθένη Γατζόπουλο προχώρησαν σε επεκτάσεις και εκσυγχρονισμό του εργοστασίου.² Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την τεραστία αύξηση της παραγωγής. Αξίζει να αναφερθεί ότι η παραγωγή το 1930 έφτανε τα 60.000 κιλά μηνιαίως ενώ το 1940 έφτασε τα 130.000 κατακτώντας την δεύτερη θέση στην Ελλάδα. Μάλιστα την περίοδο της κατοχής ενώ οι περισσότερες βιομηχανίες υπολειπονόταν ο Ματσάγγος όχι μόνο λειτουργούσε αλλά έπαιξε και σπουδαίο ρόλο στην οικονομική ζωή του τόπου σώζοντας κόσμο από την πείνα. Εκείνη την περίοδο μάλιστα τα τσιγάρα Ματσάγγου αποτέλεσαν το «νόμισμα» της περιοχής.

¹ Στις αρχές του 20ου αιώνα οι βιοτεχνίες καπνού της περιοχής υπολογίζονται γύρω στις 30 με κυριότερες αυτές των Καρακίτη, Σκοτινιώτη

και Ματσάγγου. Όλα όμως αυτά τα μικρά καπνεργοστάσια άρχισαν να σβήνουν όταν αναπτύχθηκε η βιομηχανία Ματσάγγου.

² Είναι οι πρώτοι στην Ελλάδα που εισήγαγαν καπνοκοπτική μηχανή από την Αγγλία ενώ στην συνέχεια οι πρώτοι που αγόρασαν σιγαροποιητική μηχανή από την Αμερική.

Το 1947-48 το καπνεργοστάσιο κατάφερε να κατακτήσει την πρώτη θέση στην Ελλάδα με 200.000 κιλά μηνιαία παραγωγή και 1850 υπαλλήλους. Διέθετε μηχανουργείο, κυτιοποιία, ξυλουργείο, λιθογραφείο και χημείο. Ένα ενδιαφέρον στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι η επιχείρηση ίδρυσε το 1927 το Ταμείο Πρόνοιας Προσωπικού, το οποίο με μικρή επιβάρυνση εξασφάλιζε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη έως την ίδρυση του Ι.Κ.Α. δέκα χρόνια αργότερα. Ο Ν. Ματσάγγος πέθανε το 1926 και το 1940-42 οι γιοι του. Για το εργοστάσιο όμως οι πρώτες δοκιμασίες αρχίσαν μετά τους σεισμούς του 1955. Έκτοτε άλλαξε πολλούς ιδιοκτήτες όμως δεν κατάφερε ποτέ να ανακάμψει. Το 1972 έκλεισε οριστικά.

εικ. 4 : Εκφόρτωση καπνού επί της Μακεδονομάχων

εικ. 5 : Στιγμές των εργαζομένων στο εργοστάσιο
 Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
 26/03/2018 10:46:06 EEST - 137.108.70.6

Η διαφήμιση των προϊόντων είναι ένα άλλο ενδιαφέρον κεφάλαιο από το οποίο ο μελετητής μπορεί να αντλήσει σημαντικά στοιχεία όχι μόνο για το εργοστάσιο και τα προϊόντα αλλά και για το πνεύμα και την νοοτροπία της εποχής. Όσον αφορά τις καπνοβιομηχανίες η μορφή του εργοστασίου εξιδανικεύεται και προβάλλεται η πρώτη ύλη (φύλλο καπνού) το προϊόν (πακέτο) και η χρήση του (καπνός). Το ίδιο συνέβη και με τον Ματσάγγο ο οποίος τα χρόνια λειτουργίας του κυκλοφόρησε πληθώρα διαφημίσεων και σήματα τσιγάρων.³

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΑΔΕΛΦΟΙ Ν.ΜΑΤΣΑΓΓΟΥ-ΒΟΛΟΥ.

εικ. 6: Διαφημίσεις των τσιγάρων Ματσάγγου

³ Τα σήματα τσιγάρων που έβγαλε σε κυκλοφορία ήταν : ΑΣΤΡΟ, ΚΝΩΣΟΣ, ΑΡΙΣΤΑ, ΕΚΛΕΚΤΑ ΜΑΤΣΑΓΓΟΥ, ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ, ΕΚΛΕΚΤΑ, ΣΕΡΤΙΚΑ, ΕΛΑΦΡΑ, ΑΡΓΩ, ΦΙΝΟ, ΠΡΟΤΑ, ΡΟΔΟΣ, ΑΛΜΑ, ΖΑΛΦΑ, VERITARLE, VETO, CORONA, GRAND PRIX, ROYAL, EXTRA ΜΑΤΣΑΓΓΟΥ

Το συγκρότημα

Το συγκρότημα της καπνοβιομηχανίας αποτελείται από τρία κτίρια τα οποία κτιστήκαν σε τρεις διαφορετικές περιόδους. Κάθε ένα από αυτά ακολουθεί διαφορετική αρχιτεκτονική δομή και αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα της βιομηχανικής περιόδου κατά την οποία κατασκευάστηκε. Το πρώτο εργοστάσιο κτίστηκε εντός σχεδίου πόλης όμως σε περιοχή που ακόμη ήταν αδόμητη. Έτσι αποτέλεσε πόλο έλξης εμπορικών καταστημάτων και κατοικιών. Σήμερα το εγκαταλελειμμένο εργοστάσιο βρίσκεται στην καρδιά της εμπορικής αγοράς του βόλου.

εικ. 8: Στάδια ανάπτυξης του συγκροτήματος Μαζάγγο

Το πρώτο κτίριο κτίστηκε το 1890 επί την συμβολή των οδών Π. Μελά και Σωκράτους (στοά). Είναι διώροφο με ημιυπόγειο, με φέρουσα κατασκευή από λιθοδομή, ξύλινα πατώματα και ξύλινη στέγη με κεραμοσκεπή. Η κατακόρυφη επικοινωνία γίνεται μέσω ενός ξύλινου κλιμακοστάσιου. Η όψη επί της Π. Μελά είναι λιτή, κλασική, συμμετρική ως προς τον κεντρικό άξονα, με τονισμό της κύριας εισόδου. Τα ανοίγματα είναι συμμετρικά καθ' ύψος, ξύλινα δίφυλλα ανοιγόμενα και στο άνω μέρος διαθέτουν φεγγίτη με διακοσμητική σιδεριά ασφαλείας. Η κύρια όψη είναι διακοσμημένη με τριπτό σοβά και παρουσιάζει μικρό διακοσμητικό μοτίβο πατούρες στο γέισο, γρηπίδα στην στέγη. Στον α' όροφο πάνω από την κύρια είσοδο διαθέτει στρογγυλό άνοιγμα για εξαερισμό. Ο τυφλός τοίχος είναι σοβαντισμένος με πεταχτό χοντροσοβά. Η λιθοδομή βρίσκεται σε αρκετά καλή κατάσταση. Πρόκειται για τυπική περίπτωση βιομηχανικού κτιρίου κατασκευασμένου με παραδοσιακό τρόπο, με δανεισμένα στοιχεία από άλλους κτιριακούς τύπους κυρίως κατοικίας με νεοκλασικές επιρροές.

Η δεύτερη φάση επέκτασης ξεκίνησε το 1918 οπού και κτίστηκε το κτίριο 2. Πρόκειται για ένα τετραώροφο κτίριο με ημιυπόγειο στο οποίο οι εξωτερικοί τοίχοι είναι πέτρινοι ενώ ο εσωτερικός του σκελετός (κολώνες, δοκάρια, πλάκες) είναι από μπετό. Στον τελευταίο όροφο ένα μεγάλο τμήμα του στεγάζεται από δύο ξύλινες στέγες με επικάλυψη από γαλλικά κρεμμύδια. Στον όροφο αυτό και τα εσωτερικά υποστυλώματα είναι ξύλινα. Η κάτοψη είναι ελεύθερη από χωρίσματα καθώς η διαδικασία παραγωγής ήταν συνεχής και επεκτεινόμενη σε όλους τους ορόφους. Το πολυώροφο κτίριο με τον βαρύ και ογκώδη χαρακτήρα διαθέτει λιτές όψεις. Επί της Π. Μελά τα τοξωτά ανοίγματα αρθρώνονται σε οριζόντιες ζώνες μεταξύ των φερόντων στοιχείων και επαναλαμβάνονται ομοιόμορφα σε όλους

του ορόφους. Περιμετρικά τους διαθέτουν διάκοσμο από τούβλα.⁴ Τα παράθυρα είναι μεταλλικά βιομηχανικού τύπου. Στο ισόγειο φέρουν εξωτερικά μεταλλική σιδεριά ασφαλείας προσαρμοσμένη στην τοιχοποιία. Στον κάναβο των εξωτερικών υποστυλωμάτων στην όψη εμφανίζονται πατούρες υπό μορφή παραστάδων και σε συνδυασμό με την προεξοχή στην πλάκα του β ορόφου αποτελούν τα μόνα διακοσμητικά στοιχεία της όψης. Η όψη επί της Μακεδονομάχων είναι αντίστοιχη της Π. Μελά χωρίς όμως τοξωτά ανοίγματα και διακοσμητικό τούβλο. Επιπλέον είναι ενισχυμένη με αντισεισμικό μανδύα μπετόν μετά από ζημίες που υπέστη το 1955.

Το 1925 η επέκταση συνεχίστηκε και κτίστηκε το κτίριο 2α στην συμβολή των οδών Π. Μελά και Ερμού. Το κτίριο αυτό θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μνημειακού τύπου με επιβλητικό στυλ, πλούσια μοτίβα και λεπτομέρειες, προκειμένου να προβάλλει μια συγκεκριμένη εικόνα για το εργοστάσιο. Είναι το μόνο που διαθέτει μπαλκόνια και μπαλκονόπορτες, καθώς και μεγάλες βιτρίνες στο ισόγειο. Οι φεγγίτες του ισόγειου διαθέτουν μεταλλική διακοσμητική σιδεριά ενώ και τα κάγκελα των μπαλκονιών είναι περίτεχνα και στηρίζονται σε γύψινα κολωνάκια. Κάτω από τα μπαλκόνια θα παρατηρήσει κανείς αντηρίδες που επίσης φέρουν πλούσιο διάκοσμο. Ακόμη, όπως και το γειτονικό του κτίριο, διαθέτει παραστάδες στα ίχνη των υποστυλωμάτων. Εσωτερικά ο κάθε του όροφος συνδέεται με το κτίριο 2 παρόλο που διαθέτουν αρμό διαστολής, πρόκειται ουσιαστικά για ένα ενιαίο κτίριο. Στο ισόγειο διαθέτει πλούσιο γύψινο διάκοσμο. Τέλος ο τρίτος όροφος βρίσκεται σε υποχώρηση.

---

⁴ Σήμερα τα τούβλα αυτά έχουν καταστραφεί από τις όψεις, παλιές φωτογραφίες όμως δείχνουν ότι υπήρχαν.

εικ. 9: Λήψη από την Ερμού

Το τρίτο και τελευταίο στάδιο της επέκτασης έγινε το 1936 και καταλαμβάνει όλη την έκταση από την οδό Μακεδονομάχων, Σωκράτους έως την 28η Οκτωβρίου. Ουσιαστικά η Σωκράτους μετατρέπεται σε στοά αφού η επέκταση συνεχίστηκε και πάνω από αυτήν. Πρόκειται για κλασικό βιομηχανικό κτίριο της περιόδου του μεσοπολέμου επηρεασμένο από το μοντέρνο κίνημα. Η κατασκευή του είναι εξ' ολοκλήρου από οπλισμένο σκυρόδεμα με τοίχους πλήρωσής από τούβλο. Η κάτοψη είναι σχήματος Π κάτι που βελτιώνει σημαντικά των φωτισμό και αερισμό του νέου αυτού κτιρίου. Το τμήμα που βρίσκεται στην οδό 28ης Οκτωβρίου μέχρι το μέσον της Μακεδονομάχων είναι τριώροφο ενώ το υπόλοιπο μέχρι και την στοά είναι τετράώροφο. Η μορφολογική του αντιμετώπιση είναι πολύ κοντά σε αντίστοιχη δημοσίων κτιρίων της ίδιας περιόδου. Οι όψεις είναι σοβαντισμένες με τριφτό σοβά και έχουν τονισμένη την οριζόντια διεύθυνση, με συνεχόμενα γείσα-προεξοχές στο ύψος και στο πρέκι των μεγάλων ορθογώνιων συμμετρικών παραθύρων. Τα κουφώματα είναι μεταλλικά βιομηχανικού τύπου. Η κύρια είσοδος είναι έκκεντρη επί της οδού 28ης Οκτωβρίου και προεξέχει του κυρίως όγκου του κτιρίου. Στον α' και β' όροφο καθώς και στο δώμα, επάνω ακριβώς από το χώρο εισόδου, υπάρχει προεξοχή (έρκερ), πλάτους 80 εκ.

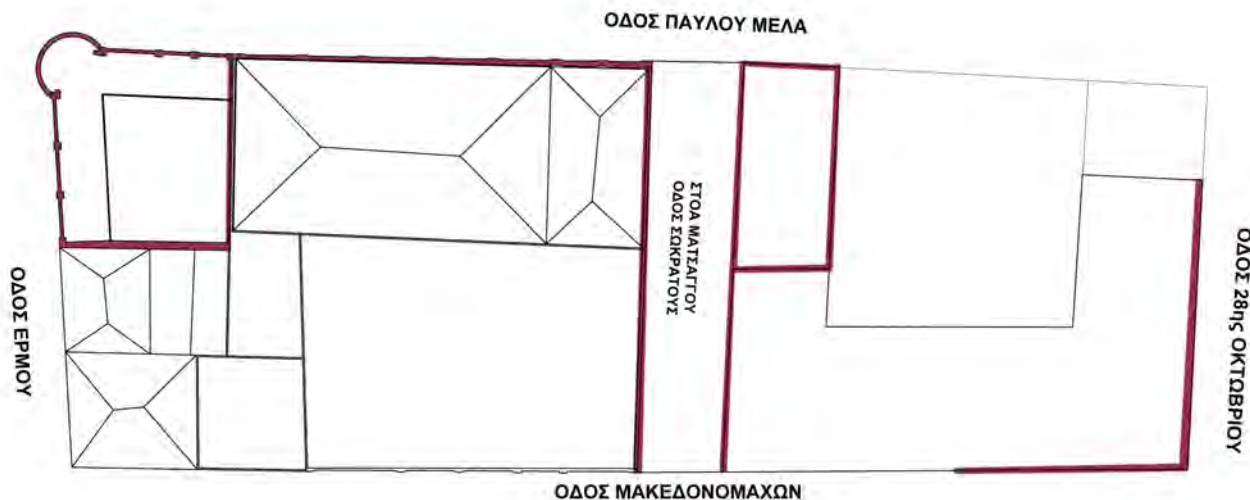
Το συγκρότημα της καπνοβιομηχανίας αγοράστηκε από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας το 1985.⁵ Το 1988, ο δήμος ζήτησε την προσωρινή παραχώρηση του ισογείου, για την εγκατάσταση της «Σχολής εφαρμοσμένων τεχνών» του Δήμου βόλου, η σχολή παρέμεινε εκεί μέχρι και το 1995 δίνοντας ζωή στις μέχρι τότε εγκαταλελειμμένες εγκαταστάσεις. Έκτοτε οι εγκαταστάσεις ερήμωσαν για ακόμη μια φορά καθώς για πολλά ακόμη χρόνια το συγκρότημα δεν αποτελούσε προτεραιότητα του Πανεπιστημίου.

⁵ Έτος ίδρυσης 1986

Κατά καιρούς εκφράστηκαν διάφορες προτάσεις για την αξιοποίηση του, κάποιες μάλιστα από αυτές αφορούσαν και την κατεδάφιση του εφόσον δεν υπήρχε δεσμευτικό νομικό πλαίσιο για την διατήρηση αυτού . Τα σενάρια όμως αυτά σταμάτησαν όταν το 2006 το συγκρότημα κηρύχθηκε διατηρητέο βιομηχανικό μνημείο, μετά από πρωτοβουλία της 5ης Εφορείας Νεωτέρων Μνημείων.Ειδικότερα σύμφωνα με την απόφαση του υπουργείου πολιτισμού,χαρακτηρίζονται ως μνημεία:

1. Το κτίριο 1, το οποίο αποτέλεσε τον πυρήνα όλου του συγκροτήματος.Πρόκειται για το παλαιότερο κτίσμα, κατασκευασμένο στα τέλη του 19ου αιώνα με ενδιαφέροντα επιμέρους αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά.Χώρος του κτιρίου αυτού για τη δημιουργία έκθεσης φωτογραφιών και άλλων στοιχείων για την ιστορία της καπνοβιομηχανίας Ματσάγγου

2. Η όψη του κτιρίου 2, επί της οδού Παύλου Μελά, έως και τη στοά Ματσάγγου, διότι αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα αρχιτεκτονικής βιομηχανικού κτιρίου των αρχών του 20ου αιώνα.Να γίνει προσπάθεια για τη διατήρηση της ξύλινης στέγης του κτιρίου αυτού, και την ένταξη της στη νέα κατασκευή.
3. Το κέλυφος και το ισόγειο 2α, διότι αποτελούν αντιπροσωπευτικά δείγματα του αρχιτεκτονικού ρεύματος του εκλεκτισμού.
4. Την όψη του κτιρίου 3 και συγκεκριμένα το τμήμα της όψης επί της 28ης Οκτωβρίου έως και το πρώτο φάτνωμα της όψης επί της οδού Μακεδονομάχων, διότι αποτελεί χαρακτηριστική όψη βιομηχανικού κτιρίου του μεσοπολέμου.
5. Η στοά Ματσάγγου στο ισόγειο να παραμείνει και να ενταχθεί στη νέα κατασκευή

εικ. 10: Σχεδιάγραμμα με τα διατηρητέα τμήματα του συγκροτήματος

Το 2009 η Σύγκλητος αποφάσισε τη σύσταση επιτροπής η οποία απαρτιζόταν από τους: Ζήση Κοτιώνη (Κοσμήτορα της Πολυτεχνικής Σχολής), Γιώργο Πετράκο (Πρόεδρο τμήματος Χωροταξίας), Θεολόγη Παπαδόπουλο (Καθηγητή τμήματος Αρχιτεκτόνων) και Κωσταντίνο Αδαμάκη (επίκουρο Καθηγητή τμήματος Αρχιτεκτόνων). Η επιτροπή συνεκτιμώντας την προϊστορία της πόλης σε θέματα διάσωσης και αξιοποίησης της βιομηχανικής κληρονομιάς, προτείνει την διατήρηση ολόκληρου του συγκροτήματος διατηρητέου και μη, και τμηματική αξιοποίηση του σύμφωνα με τις ανάγκες του Πανεπιστημίου.

Σημερινή κατάσταση

Το 2010 οι αρχιτέκτονες Κ. Αδαμάκης, Α. Θεοχαρόπουλος και Κ. Προγκίδης ξεκινούν την διερεύνηση της δυνατότητας στέγασης του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών σε τμήμα του συγκροτήματος (κτίριο 3, εικόνα χ). Απόφαση της αρχιτεκτονικής ομάδας ήταν η συνολική διατήρηση του κτιρίου, το οποίο όπως έχει ήδη αναφερθεί είναι κατασκευασμένο από οπλισμένο σκυρόδεμα και βρισκόταν σε σχετικά καλή κατάσταση. Το μόνο κομμάτι που μεταποιήθηκε ήταν η εσωτερικές όψεις του κτιρίου οι οποίες καλύφθηκαν από μεταλλικό πλέγμα – σκίαστρο. Οι εργασίες ολοκληρώθηκαν τον Σεπτέμβριο του 2016 οπότε το τμήμα μεταστεγάζεται και ξεκινά επίσημα την λειτουργία του.

Ακόμη αξίζει να αναφερθεί ότι για το κτίριο 1 υπάρχει σχεδιασμός να μετατραπεί σε μουσείο ιστορίας του εργοστασίου. Το υπόλοιπο κομμάτι της βιομηχανίας (κτίριο 2, 2α εικόνα χ), παραμένει μέχρι και σήμερα αναξιοποίητο, ενώ εδώ και περίπου μια δεκαετία βρίσκεται υπό κατάληψη από ομάδα αναρχικών. Το κομμάτι αυτό είναι που αποτέλεσε το συνθετικό πεδίο της παρούσας διπλωματικής.

εικ. 11: Είσοδος του τμήματος Οικονομικών Επιστημών

Μετά από επίσκεψη στα κτίρια διαπιστώσαμε ότι βρίσκονται σε αρκετά καλή κατάσταση. Όσον αφορά το κτίριο 2, όπως έχει ήδη αναφερθεί οι εξωτερικοί του τοίχοι είναι πέτρινοι αν και αυτό δεν είναι εμφανές, ενώ εσωτερικά ο σκελετός είναι από οπλισμένο σκυρόδεμα. Οι κολώνες είναι τετράγωνης διατομής, αρκετά ογκώδης (60εκ x 60εκ), πυκνές και σε συνδυασμό με τα δοκάρια μεγάλης κρέμασης (70 εκ) κυριαρχούν στον χώρο. Η κάτοψη είναι ενιαία χωρίς εσωτερικά χωρίσματα, με εξαίρεση το ισόγειο όπου παρατηρείται η ύπαρξη διάσπαρτων χωρισμάτων αλλά και αρκετών υψομετρικών διαφορών στο δάπεδο. Στο κέντρο του κτιρίου είναι πολύ έντονη η έλλειψη φωτός λόγω του μεγάλου βάθους της κάτοψης. Εκεί βρίσκεται και το κεντρικό κλιμακοστάσιο επίσης από οπλισμένο σκυρόδεμα. Τα μεταλλικά κουφώματα είναι σε καλή κατάσταση αν και χρειάζονται φυσικά συντήρηση. Στον τελευταίο όροφο η μεγάλη στέγη είναι καλοδιατηρημένη όχι όμως και η δεύτερη μικρότερη στέγη η οποία είναι εντελώς κατεστραμμένη. Εξωτερικά ο σοβάς έχει καταστραφεί σε πολλά σημεία από την υγρασία.

Το κτίριο 2α συνδέεται σε κάθε όροφο με το κτίριο 2, αν και έχουν μεταξύ τους αρμό διαστολής. Όλη η κατασκευή είναι από οπλισμένο σκυρόδεμα. Η κάτοψη είναι επίσης ελεύθερη και τα υποστυλώματα κυριαρχούν στον χώρο. Διαθέτει ένα κλιμακοστάσιο στην ανατολική γωνιά του κτιρίου, από σκυρόδεμα. Εδώ λόγω της μικρότερης κάτοψης τα ανοίγματα προσφέρουν επαρκή φωτισμό. Τα κουφώματα αλλά και τα κιγκλιδώματα χρειάζονται συντήρηση ενώ τα ανοίγματα στον 3ο όροφο επί της Π. Μελά είναι χτισμένα. Το ισόγειο, όπως έχει αναφερθεί διαθέτει πλούσιο γύψινο διάκοσμο. Σήμερα εκεί φιλοξενούνται καταστήματα. Και σε αυτό το κτίριο ο εξωτερικός σοβάς έχει φθαρεί.

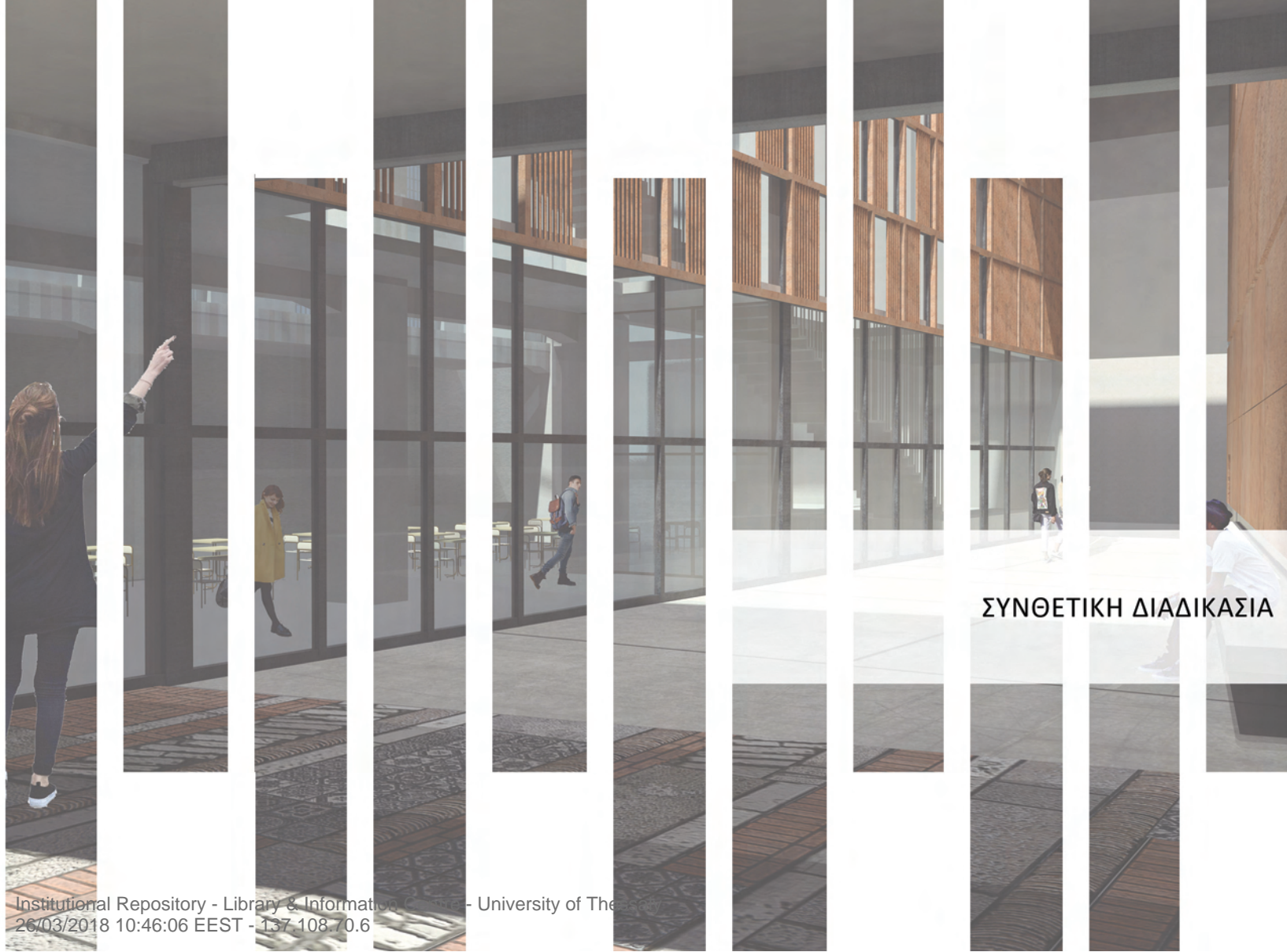
εικ. 12: Σημερινή κατάσταση, λήψη από την Ερμού

ΕΙΚ.13:
 Πάνω αριστερά : Λήψη από
 την Μακεδονομάχων
 Κάτω αριστερά: Λεπρομέρεια
 κτιρίου επί της Ερμού
 Πάνω δεξιά: Πάραθυρο επί
 της Παύλου Μελά
 Κάτω δεξιά: Μεταλλική
 πόρτα επί της Παύλου Μελά

ΣΥΝΘΕΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

ΣΥΝΘΕΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Επιλογή Χρήσεων

Λαμβάνοντας υπόψιν ότι το κτίριο αγοράστηκε για να καλύψει πανεπιστημιακές ανάγκες ξεκινήσαμε την έρευνα για το ποια χρήση θα ήταν η καταλληλότερη. Είναι γεγονός ότι στο συγκρότημα Παπαστράτου στεγάζονται πολλές διοικητικές υπηρεσίες του πανεπιστημίου σε συνδυασμό με τέσσερα τμήματα σχολών (Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης, Τμήμα Ειδικής Αγωγής, Τμήμα Ιστορίας Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας). Αυτό έχει ως αποτέλεσμα καμία από αυτές τις λειτουργίες να έχει τον απαραίτητο χώρο. Γι' αυτόν τον λόγο αποφασίσαμε ότι αν μια από τις σχολές μεταστεγαζόταν αυτό θα έδινε στην ίδια αλλά και στις υπόλοιπες σχολές του Παπαστράτου τα τετραγωνικά που χρειάζονται για να λειτουργήσουν ομαλά. Η σχολή που θεωρήσαμε καταλληλότερη γι' αυτό είναι το ΙΑΚΑ, καθώς πρώτον διαφέρει από τις άλλες τρεις παιδαγωγικές σχολές και δεύτερον μπορεί κάνεις να παρατηρήσει μια έμμεση σύνδεση του ιστορικού αυτού κτιρίου με ένα τμήμα ιστορίας. Επιπλέον αποφασίσαμε και την μεταφορά ορισμένων διοικητικών γραφείων του Πανεπιστημίου βοηθώντας έτσι επιπλέον την αποσυμφόρηση του παραλιακού συγκροτήματος.

Εν συνεχεία ήρθαμε σε επαφή με τους καθηγητές Αλέξανδρο Μαζαράκη- Αινιάν (Καθηγητής, Διευθυντής Τομέα Αρχαιολογίας) και Δημήτριο Μπιλάλη (Επίκουρος Καθηγητής), οι δυο τους μας ξενάγησαν στην σχολή και μας περιέγραψαν τις ανάγκες του κάθε τομέα (Ιστορία, Κοινωνική Ανθρωπολογία, Αρχαιολογία). Επιπλέον μας ενημέρωσαν ότι έχουν γίνει ήδη συζητήσεις με την πρυτανεία για την μεταφορά του τμήματος στην καπνοβιομηχανία. Μάλιστα το

τμήμα έχει δημιουργήσει ένα άτυπο «κτιριολογικό» με τις ανάγκες του το οποίο και έδωσε στην Πρυτανεία. Με βάση τις ανάγκες αυτές δημιουργήθηκε και το κτιριολογικό πρόγραμμα της διπλωματικής μας. Οι λειτουργίες αυτές παραθέτονται παρακάτω όπως μας δόθηκαν:

- 2 αμφιθέατρα των 150-200 ατόμων
- 3 αίθουσες των 80-100 ατόμων
- 2 αίθουσες σεμιναρίων των 35 ατόμων
- 1 εργαστήριο ηλεκτρονικών υπολογιστών
- 1 εργαστήριο Ιστορίας
- 1 εργαστήριο Αρχαιολογίας
- 1 εργαστήριο Ανθρωπολογίας
- 1 Μουσείο - Συλλογή των αρχαιολογικών ευρημάτων
- 20 γραφεία μελών ΔΕΠ
- 1 Γραμματεία των 3 ατόμων
- 1 αποθήκη / αρχείο της γραμματείας

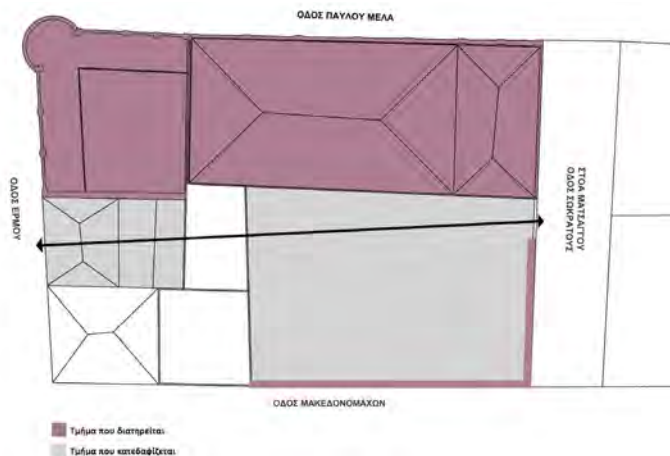
Συνθετικά βήματα

Η συνθετική διαδικασία ξεκίνησε μελετώντας την ιστορία του βιομηχανικού κτιρίου, τη νομοθεσία που αφορά την διατήρηση του καθώς και τις ανάγκες που προκύπτουν από τη νέα λειτουργία. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, τα μέρη του κτιρίου που κρίνονται διατηρητέα είναι το ισόγειο και οι όψεις του κτιρίου 2α, καθώς και η όψη επί της Παύλου Μελά του κτιρίου 2 ενώ στην απόφαση αναφέρετε πως καλό θα ήταν να διατηρηθεί και η μεγάλη στέγη του κτιρίου 2. Λαμβάνοντας υπόψιν αυτά, αποφασίστηκε να διατηρηθεί ολόκληρο το κτίριο 2α, και ένα μεγάλο τμήμα του κτιρίου 2, μέχρι και το τέλος της στέγης. Επιπλέον εφόσον όλες οι όψεις του συγκροτήματος διατηρήθηκαν (ακόμη και αυτές που δεν προβλέπει η νομοθεσία) θεωρήθηκε σωστό να κρατηθεί και η όψη της Μακεδονομάχων.

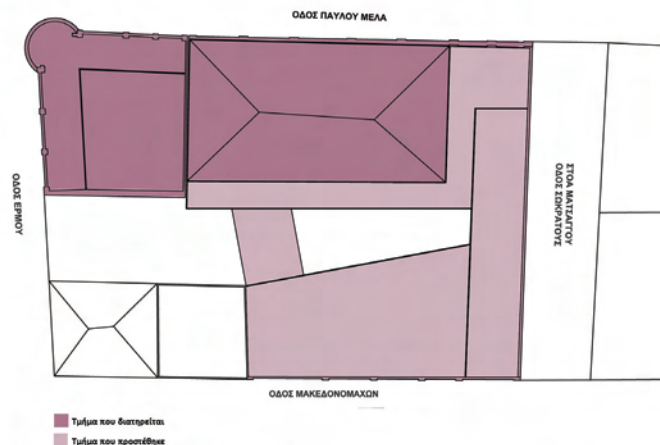
Στην συνέχεια αποφασίστηκε η χάραξη ενός περάσματος το οποίο θα ενώσει την Ερμού με την Σωκράτους (Στοά). Έτσι το συγκρότημα θα αποκτήσει μια πιο άμεση επαφή με την Ερμού, τον εμπορικότερο δρόμο της πόλης, αλλά και θα δώσει περισσότερη ζωή στην στοά η οποία δεν θα συνδέεται πλέον μόνο με την Π. Μελά και την Μακεδονομάχων. Για τον λόγο αυτό γκρεμίζεται το μικρό μονώροφο κτίριο που βρίσκεται δίπλα στο 2α επί της Ερμού.

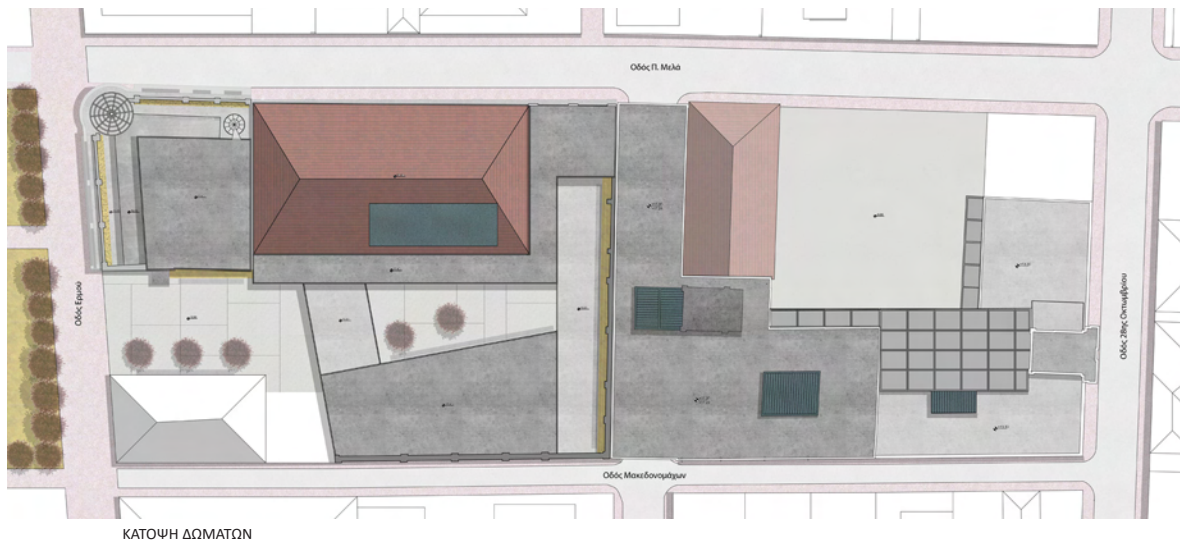
Έχοντας αποφασίσει τα τμήματα του κτιρίου που θα διατηρηθούν, και κρατώντας τις βασικές μας χαράξεις, δημιουργήσαμε ένα νέο κτίριο πίσω από την όψη της Μακεδονομάχων. Το κτίριο αυτό θα μας δώσει την δυνατότητα μεγάλων ανοιγμάτων απαραίτητων για την δημιουργία αμφιθέατρων και αιθουσών, κάτι που στο παλιό κτίριο με την πυκνότητα των υποστυλωμάτων ήταν αδύνατο. Επόμενο βήμα ήταν η ένωση του νέου αυτού κτιρίου με το παλιό μέσω μιας γέφυρας στον α' και β' όροφο. Η γέφυρα αυτή λειτουργεί ως χώρος εκτόνωσης για τα δυο αυτά κτίρια.

Στο παλιό κτίριο λόγο του πλάτους της κάτοψης αλλά και αλλά και του γεγονότος ότι περιστοιχίζεται από επίσης ψηλά κτίρια ο φυσικός φωτισμός αποτελούσε πρόβλημα. Γι' αυτό και σχεδιάστηκε αίθριο κάτι που θα βοηθήσει εκτός από τον φωτισμό, τον φυσικό αερισμό του κτιρίου αλλά και την οπτική συνέχεια μεταξύ των ορόφων.

Ένα ακόμη βασικό κομμάτι της σύνθεσης είναι η καινούργια μεταλλική κατασκευή που προστέθηκε στο καμπύλο κομμάτι του κτιρίου 2α. Η κατασκευή αυτή αντικατέστησε το τελείωμα του κυκλικού τμήματος, το οποίο καταστράφηκε πιθανόν από το σεισμό, θέλοντας να υπενθυμίσει την ύπαρξη του και όχι να το αντιγράψει. Το κτίριο 2α αντικατόπτριζε την αίγλη του εργοστασίου, γι' αυτό και κρίθηκε σωστό να διατηρηθούν αυτά τα στοιχεία που το απαρτίζουν. Τα μεταλλικά κάγκελα των μπαλκονιών συνδέονται αρμονικά με την καινούργια μεταλλική κατασκευή, τονίζοντας έτσι το στοιχείο της μνήμης στο κτίριο.

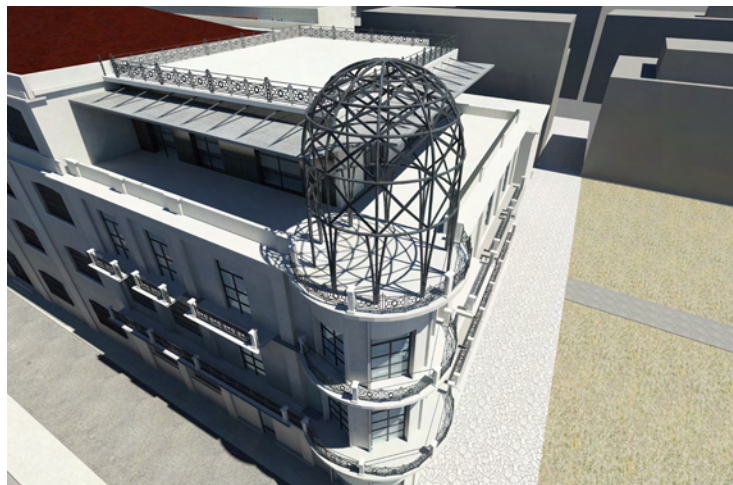
Επιπλέον ενδιαφέρον σημείο στην κάτοψη είναι και η εξωτερική πλακόστρωση, ενώ όλη η επιφάνεια της καλύπτεται από πλάκες μπετό στο σημείο εισόδου των δυο κτιρίων, κάτω από την γέφυρα έχει δημιουργηθεί μια σύνθεση από ανακυκλώσιμα υλικά παλιών κτιρίων του βόλου. Σκοπός είναι το pattern αυτό να δώσει έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα στο σημείο της εισόδου έχοντας έντονο το στοιχείο της μνήμης κάτι που χαρακτηρίζει και το τμήμα του ΙΑΚΑ που θα εγκατασταθεί εκεί.

Οι εσωτερικές όψεις που δημιουργούνται, όπως θα παρατηρήσει κανείς και παρακάτω επενδύονται με χαλκό. Το υλικό αυτό επιλέχθηκε αρχικά λόγω της καλής του συμπεριφοράς στο εξωτερικό περιβάλλον αλλά και γιατί είναι ένα υλικό που δεν συναντά κανείς εύκολα στην πόλη κάνοντας τον νέο αυτό δημόσιο χώρο πιο ιδιαίτερο και ελκυστικό.

Τέλος, όσον αφορά το υπόγειο διατηρείται και χρησιμοποιείται ως αρχείο για την γραμματειακή υποστήριξη της σχολής. Αν και ο νόμος δεν υποχρεώνει την πρόβλεψη θέσεων στάθμευσης, δημιουργήθηκε καινούργιο υπόγειο για να καλύψει κάποιες βασικές θέσεις για το προσωπικό του τμήματος αλλά και των απαραίτητο χώρο για τις ηλεκτρομηχανολογικές εγκαταστάσεις.

εικ. 17: Πλακόστρωση

εικ. 18: Μεταλλική κατασκευή

ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΧΕΔΙΩΝ

ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΧΕΔΙΩΝ

Κατόψεις

Ισόγειο

Οι δύο είσοδοι του συγκροτήματος γίνονται από την πλευρά της Παύλου Μελά και την εσωτερική πλευρά του καινούργιου δημόσιου χώρου που δημιουργήθηκε κατά την σύνθεση. Παραδοσιακά οι δύο κύριες είσοδοι του εργοστασίου ήταν από την Σωκράτους και την Παύλου Μελά. Στο νέο σχεδιασμό ως κύρια είσοδος θεωρείται αυτή από την εσωτερική πλευρά του δημόσιου χώρου και δευτερεύουσα από την Παύλου Μελά, στην οποία διατηρείται και η ιδιαίτερη μορφή της καγκελόπορτας του εργοστασίου. Σχετικά με την είσοδο από την Σωκράτους – Στοά Μασαγγού, έχει αυξηθεί σε ύψος, δημιουργώντας ακόμα μία σημαντική δίοδο από την Ερμού προς το νέο συγκρότημα και την στοά και αντίστροφα.

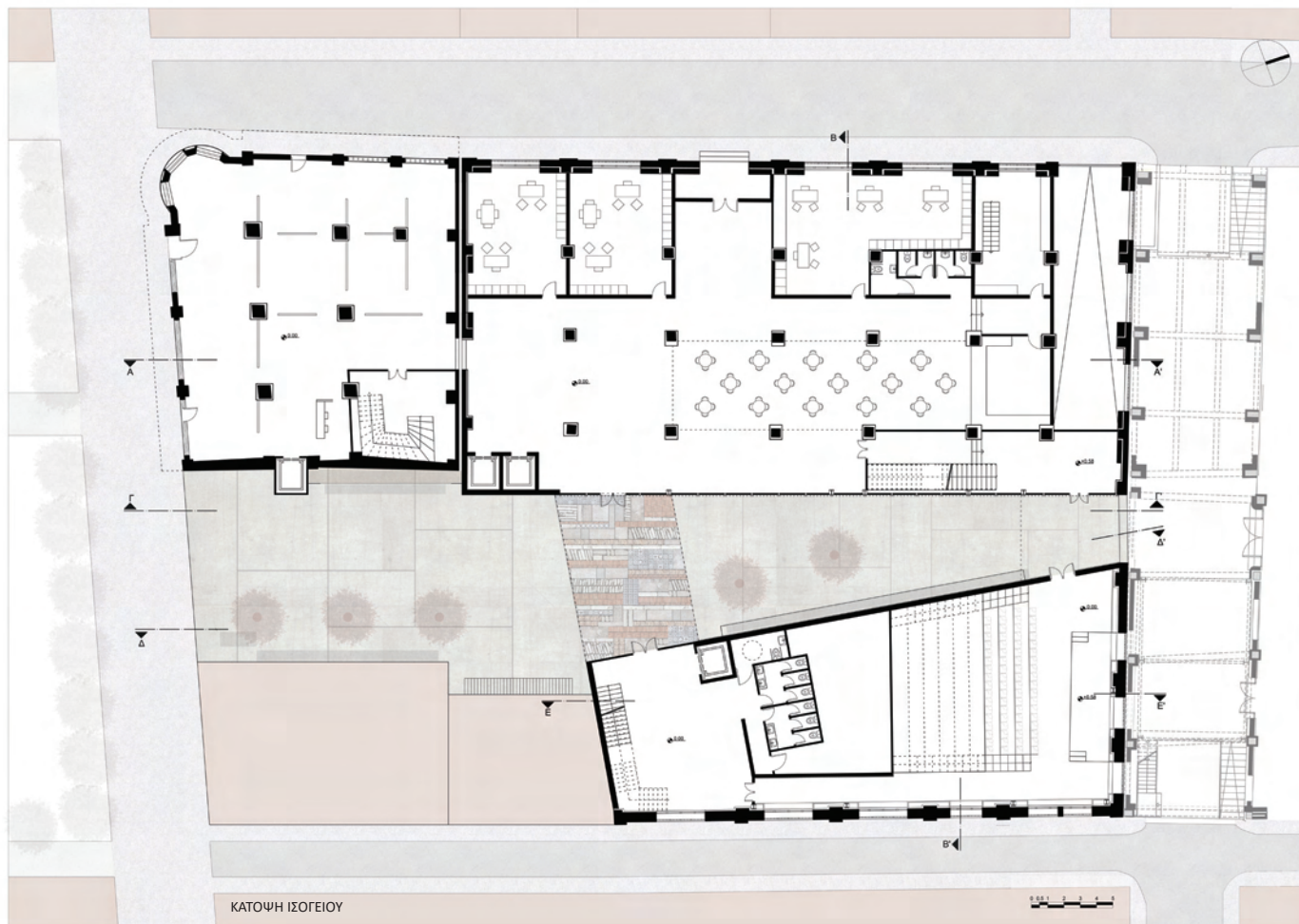
Η κατακόρυφη κίνηση στο κτίριο γίνεται μέσω των δύο κλιμακοστασίων. Στο κτίριο 2α έχει συντηρηθεί η προϋπάρχουσα σκάλα, στην οποία έχει προβλεφθεί στο σχεδιασμό η πυρασφάλεια της. Στο κτίριο 2 δημιουργείται νέο κλειστό κλιμακοστάσιο με κρεμαστή μεταλλική σκάλα. Το κλιμακοστάσιο αυτό έχει τοποθετηθεί δίπλα στο κεντρικό αίθριο και είναι διαμπερές, ώστε να περνάει το φυσικό φως στο εσωτερικό. Δημιουργούνται τρία νέα κλιμακοστάσια, εκ των οποίων το ένα τοποθετείται εξωτερικά του κτιρίου 2α.

Στον χώρο του ισόγειου του κτιρίου 2α προβλέπεται ένας εκθεσιακός χώρος, που θα εξυπηρετεί, όλα τα τμήματα του Πανεπιστημίου. Το κτίριο 2 περιλαμβάνει την γραμματεία της σχολής, ένα αρχείο εντύπων και πρόσβαση στο υπόγειο μέσω σκάλας, χώρους υγιεινής,

δύο γραφεία μελών ΔΕΠ, όπου στο καθένα φιλοξενούνται 2 μέλη και ένα κυλικείο με τραπεζάκια που χωροθετούνται στα όρια του αιθρίου. Στο τέλος της όψης της Παύλου Μελά προς την πλευρά της στοάς, έχει δημιουργηθεί ράμπα που οδηγεί σε χώρο στάθμευσης. Είναι καλό να τονιστεί ότι τα κτίρια 2 και 2α παρά το μικρό τους κενό κατά την κατασκευή, εσωτερικά ενώνονται δημιουργώντας ένα ενιαίο χώρο κίνησης.

Στο νέο κτίριο που δημιουργείται έχει μία κύρια είσοδο από την πλευρά που βλέπει στον εξωτερικό – δημόσιο χώρο, ενώ στην ίδια πλευρά έχει σχεδιαστεί και μία δεύτερη είσοδος για το μεγάλο αμφιθέατρο που στεγάζεται σε αυτό το κτίριο. Η δευτερεύουσα, υφιστάμενη είσοδος από την Μακεδονομάχων δεν διατηρείται και αντικαθίσταται από ένα καινούργιο άνοιγμα, που συνάδει με την μορφολογία της όψης και προσφέρει ομοιομορφία στο εσωτερικό του αμφιθεάτρου. Εκτός από την λειτουργία του αμφιθεάτρου, στο ισόγειο υπάρχει κλιμακοστάσιο, ανελκυστήρας, χώροι υγιεινής και αποθηκευτικός χώρος.

Ο νέος εξωτερικός δημόσιος χώρος λειτουργεί ως τόπος συνάντησης και κίνησης των φοιτητών, αλλά και όλης της πόλης. Έχει διαμορφωθεί από πλάκες σκυροδέματος, ενώ στο εμβადόν που ενώνονται οι δύο κύριες είσοδοι έχουν συνδυαστεί διάφορα υλικά από την οικοδομική ιστορία του Βόλου (τούβλο, πέτρα, κεραμίδι, πλακίδια και μάρμαρο), δημιουργώντας ένα ιδιαίτερο αποτέλεσμα στο σύνολο της πλακόστρωσης. Το τμήμα αυτό της πλακόστρωσης τονίζεται από την χωροθέτηση του και δημιουργήθηκε με σκοπό την ανάδειξη της << αρχαιολογίας >> και ιστορίας των οικοδομικών υλικών του Βόλου, που έχουν χρησιμοποιηθεί και στο ίδιο το κτίριο. Έχουν προβλεφθεί θέσεις για ποδήλατα, παγκάκια και μικρές δεντροστοιχίες που προσφέρουν ίσκιο και δροσιά στον επισκέπτη.

Α όροφος

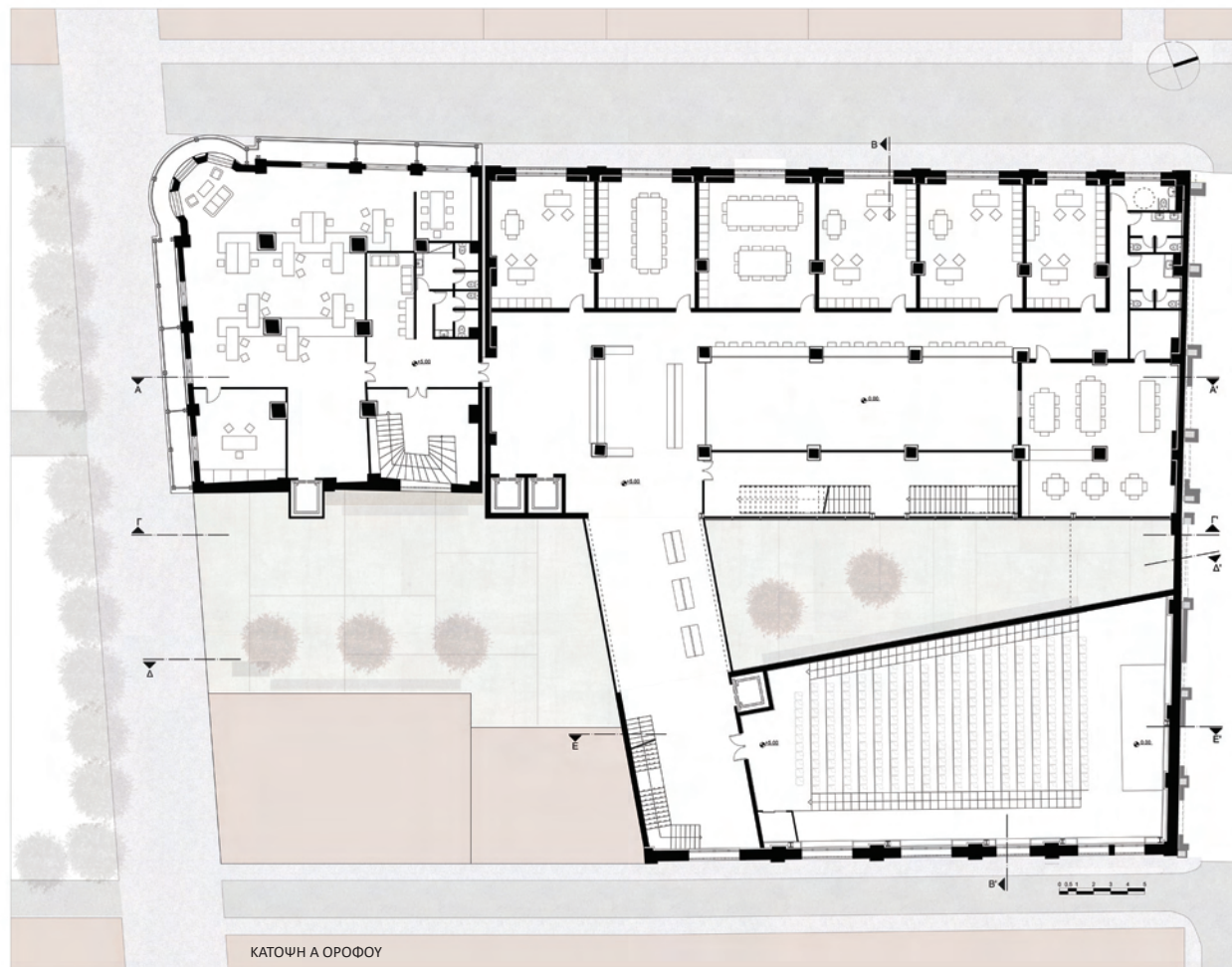
Στον πρώτο όροφο του κτιρίου 2α στεγάζονται τα γραφεία των διοικητικών υπηρεσιών του Πανεπιστημίου, ένα χώρος συσκέψεων, το γραφείο του προϊσταμένου, χώρο αναμονής και χώροι υγιεινής. Στο κτίριο 2, ο όροφος έχει διαμορφωθεί, έτσι ώστε να παραλάβει 4 γραφεία των μελών ΔΕΠ, 2 αίθουσες σεμιναρίων, το εργαστήριο Ιστορίας, χώρους υγιεινής και μία αποθήκη. Τα γραφεία και οι αίθουσες βρίσκονται παράλληλα με την όψη της Παύλου Μελά, ενώ το εργαστήριο έχει άνοιγμα προς το αίθριο. Περιμετρικά του αιθρίου υπάρχει το κλιμακοστάσιο και χώρος εκτόνωσης, στάσης και διαβάσματος για τους φοιτητές και τους καθηγητές του τμήματος. Ο όροφος προεκτείνεται προς το καινούργιο κτίριο και το κλιμακοστάσιο του, όπου και συνεχίζεται το αμφιθέατρο, με ένα συνδετικό όγκο – γέφυρα, ο οποίος ενσωματώνεται στον χώρο κίνησης των επισκεπτών. Το συνδετικό αυτό κομμάτι, λειτουργεί και αυτό ως χώρο εκτόνωσης και στάσης με θέαση προς την πόλη, αλλά και στο εσωτερικό του νέου διαμορφωμένου εξωτερικού χώρου.

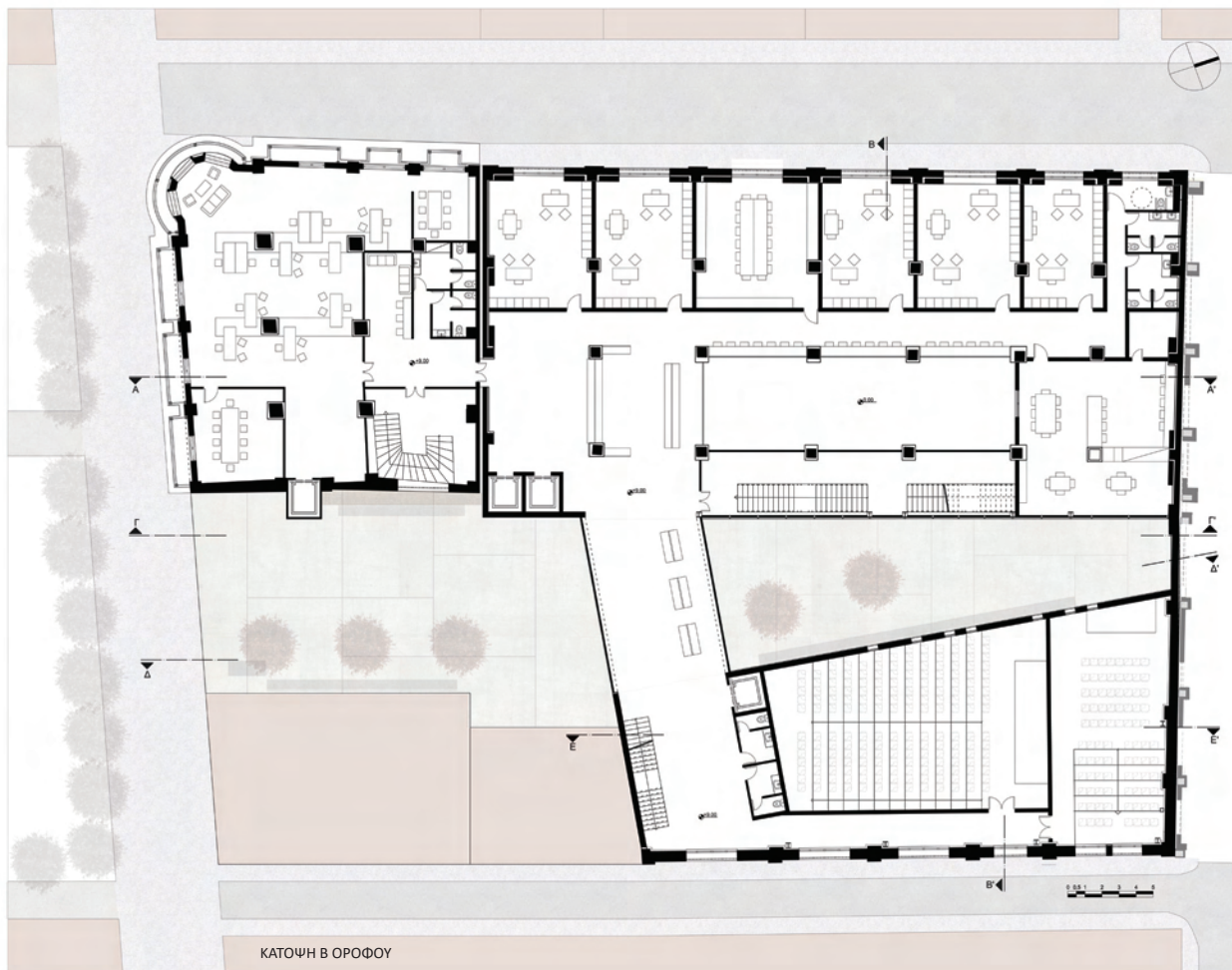
Β όροφος

Ο β όροφος στο κτίριο 2α ακολουθεί πανομοιότυπη σχεδιαστική τεχνική με αυτή του α ορόφου. Στο κτίριο 2 κατανέμονται με τον ίδιο τρόπο οι λειτουργίες. Παράλληλα πάλι της Παύλου Μελά τοποθετήθηκαν 5 γραφεία μελών ΔΕΠ και το μουσείο που αφορά τα αρχαιολογικά ευρήματα του τμήματος. Το εργαστήριο Αρχαιολογίας προσανατολίζεται και αυτό από την μία πλευρά του προς το αίθριο, ενώ περιμετρικά του διατηρούνται οι ίδιες χωρικές λειτουργίες. Οι χώροι υγιεινής και η αποθήκη βρίσκονται στο ίδιο σημείο με τον όροφο α. Το συνδετικό κομμάτι – γέφυρα σε αυτό το επίπεδο οδηγεί στο κλιμακοστάσιο του καινούργιου κτιρίου και

στις δύο καινούργιες αίθουσες διδασκαλίας του τμήματος. Φυσικά και σε αυτόν τον όροφο επαναλαμβάνονται οι χώροι υγιεινής. Είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί η σημασία του αιθρίου στο σχεδιασμό και των δύο αυτών ορόφων. Το αίθριο δεν αποτελεί μόνο ένα εργαλείο φωτισμού και αερισμού, αλλά συμμετέχει στη σύνθεση του χώρου, αφού έχει γίνει προσπάθεια διαφορετικού χειρισμού σε κάθε πλευρά του. Είτε θα κοιτάει προς το νέο κλιμακοστάσιο και σε διαμορφωμένους χώρους διαβάσματος και στάσης, είτε θα αποτελεί κομμάτι των εργαστηρίων.

Γ όροφος

Στο επίπεδο αυτό, το κτίριο 2α μειώνεται σε εμβαδό και αφήνει περιμετρικά του κενό δώμα.Αποφασίστηκε σε αυτόν τον όροφο να τοποθετηθεί καφετέρεια στην οποία μπορεί να έχει πρόσβαση όλη η πόλη και στον κενό χώρο του δώματος να τοποθετηθούν επιπλέον τραπέζια, τα οποία έχουν το πλεονέκτημα της θέασης προς την πόλη και την θάλασσα.Λόγω, ωστόσο της εξωτερικής λειτουργίας, σχεδιάστηκε μεταλλικό στέγαστρο περιμετρικά του ορόφου.

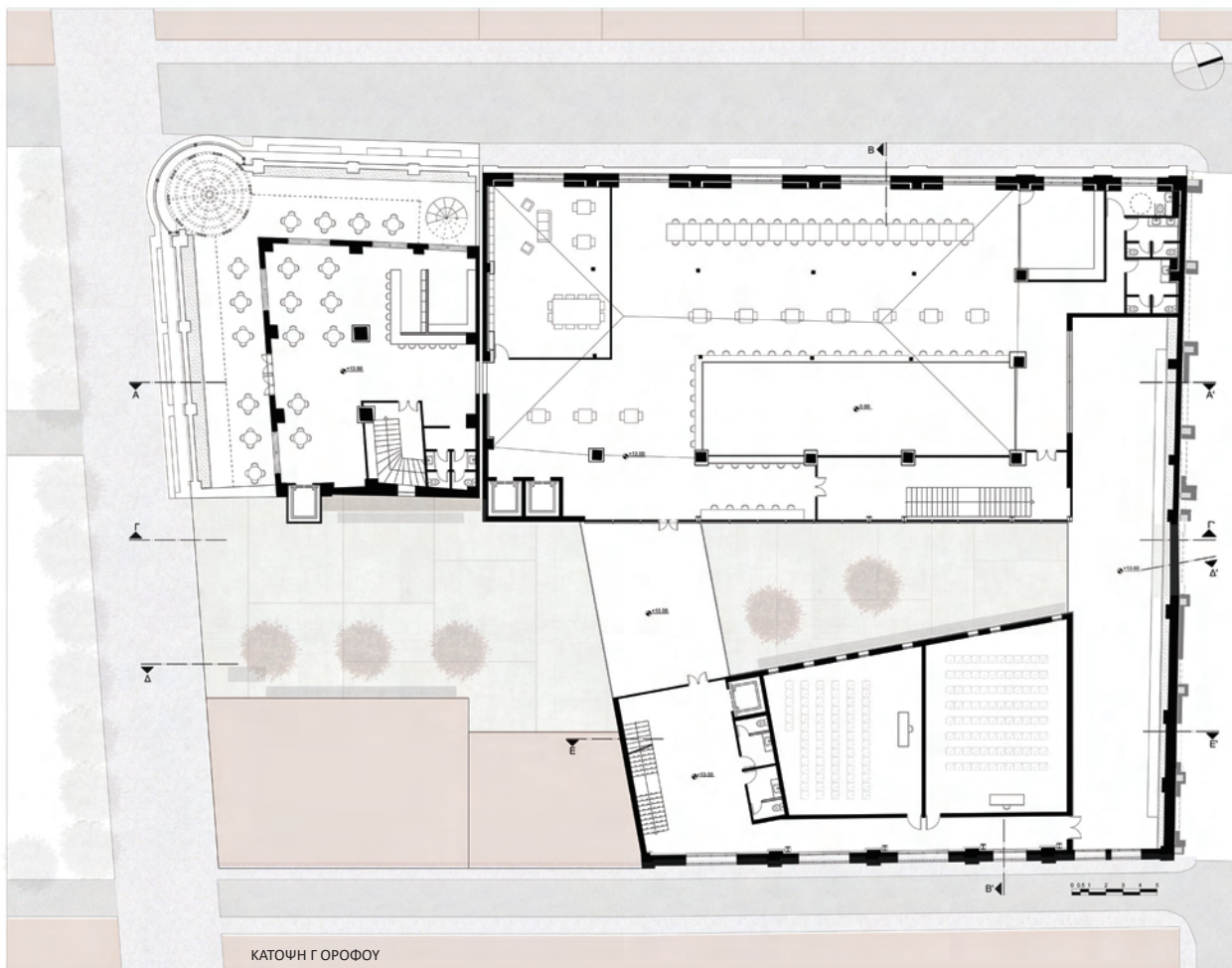
Στο δώμα αυτό, ακόμη τοποθετείται και η καινούργια μεταλλική κατασκευή, που σηματοδοτεί και το τέλος του κτιρίου.Ο σχεδιαστικός στόχος για το κτίριο αυτό είναι να διατηρηθούν αυτά τα στοιχεία αυτά που υπενθυμίζουν στον θεατή την αίγλη και την ύπαρξη της καπνοβιομηχανίας.Τα περίτεχνα μεταλλικά κάγκελα των μπαλκονιών, τα φανώματα και τα διακοσμητικά στοιχεία, συντηρούνται γι' αυτόν τον σκοπό.Ακόμη η στρογγυλή μεταλλική σκάλα που υπάρχει εξωτερικά του γ ορόφου, διατηρείται κι αυτή, δίνοντας ταυτόχρονα πρόσβαση στο τελικό δώμα του κτιρίου.Στον εξωτερικό χώρο του ορόφου εκτός από τα τραπεζάκια της καφετέρειας έχουν τοποθετηθεί παρτέρια για την ανάπτυξη πρασίνου και ομόρφης ατμόσφαιρας στο χώρο αυτό.Το δώμα, όπου δίνεται πρόσβαση από την εξωτερική μεταλλική σκάλα, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για οποιαδήποτε χρήση κρίνεται συμφέρουσα από τον εκάστοτε ενδιαφερόμενο.

Στο κτίριο 2, ο γ όροφος είναι ένας ενιαίος χώρος με ελεύθερη κάτοψη, ώστε να μην κρύβεται η ξύλινη στέγη που χαρακτηρίζει τον όροφο αυτό.Σε αυτόν τοποθετήθηκε το εργαστήριο της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, που λόγω της φύσης του κλάδου, χρειάζεται χώρο για την πραγματοποίηση εκδηλώσεων.Επιπλέον, υπάρχει το κέντρο των υπολογιστών και χώρος διαβάσματος.Σε αυτό το επίπεδο δίνεται η αίσθηση ενός χώρου με πολλαπλές χρήσεις που έχει να

κάνει κυρίως με τις δραστηριότητες και εκδηλώσεις των φοιτητών.Η σύνδεση με το καινούργιο κτίριο, αυτή τη φορά γίνεται μέσω του δώματος των συνδετικών όγκων, αλλά και από μία νέα σύνδεση – γέφυρα, που ακουμπάει προς τη στοά και βλέπει προς το εσωτερικό του συγκροτήματος και την πόλη.Η γέφυρα αυτή οδηγεί στον τελευταίο όροφο του απέναντι κτιρίου και στις δύο άλλες αίθουσες διδασκαλίας.Η γέφυρα είναι ένας χώρος εκτόνωσης, στάσης και κίνησης και διαμορφώνεται με πάγκους από σκυρόδεμα και παρτέρια.Γενικά οι γέφυρες αυτές που σχεδιάστηκαν, προσδίδουν μία κυκλικότητα και κινητικότητα στο κτίριο,δίνοντας την αίσθηση της ενότητας στο συγκρότημα.

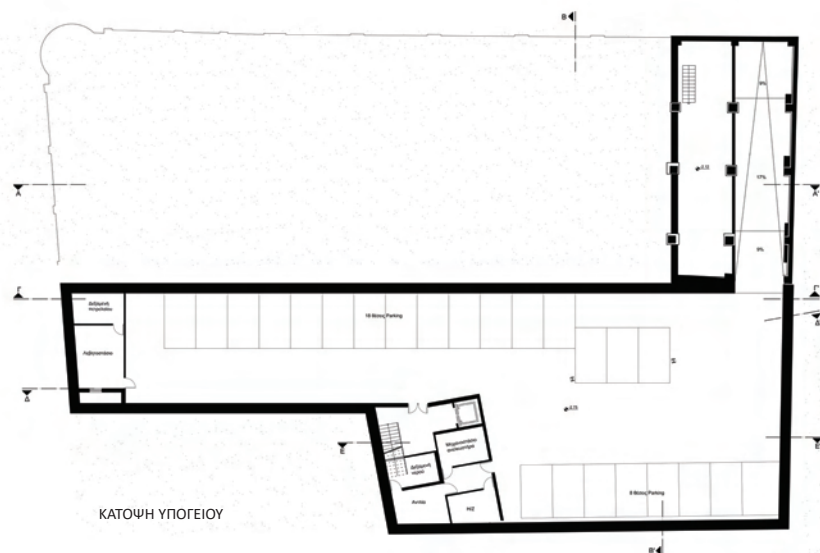
Υπόγειο

Το ημιυπόγειο που διέθετε η καπνοβιομηχανία, χρησιμοποιείται τώρα ως αρχείο εντύπων του τμήματος.Το καινούργιο υπόγειο που σχεδιάστηκε, έχει είσοδο με ράμπα από την Παύλου Μελά και διαθέτει 26 θέσεις στάθμευσης, κυρίως για τους καθηγητές και τους υπόλοιπους εργαζομένους του τμήματος.Εκτός από τις θέσεις στάθμευσεις, το υπόγειο διαθέτει δωμάτια για Η – Μ εγκαταστάσεις, αντλία και δεξαμενή νερού και φυσικά το μηχανοστάσιο του ανελκυστήρα.

Κτιριολογικό πρόγραμμα

	m ²	χώροι	συνολικά m ²
Γραφεία			866
Γραφεία ΔΕΠ	45	8	
Γραφεία ΔΕΠ	35	2	
Γραμματοεία τμήματος	72	1	
Γραφεία προϊσταμένων	27	2	
Γραφεία διοίκησης	155	2	
Αμφιθέατρα			445
Αμφιθέατρο 295 ατόμων	290	1	
Αμφιθέατρο 185 ατόμων	155	1	
Αίθουσες διδασκαλίας			263
Αίθουσα διδασκαλίας 96 ατόμων	95	1	
Αίθουσα διδασκαλίας 76 ατόμων	80	1	
Αίθουσα διδασκαλίας 88 ατόμων	88	1	
Εργαστήρια			235
Εργαστήριο Ιστορίας	80	1	
Εργαστήριο Αρχαιολογίας	80	1	
Εργαστήριο Κοινωνικής Ανθρωπολογίας	75	1	
Λοιποί χώροι			3.156
Κοινόχρηστοι χώροι – χώροι κίνησης	1424		
Κυλικεία	125	1	
Καφετέρεια	236	1	
Χώρος φοιτητικών εργασιών	300		
Μουσεία	52	1	
Αποθήκες – Αρχεία εντύπων	125		
Χώροι υγιεινής	147		
Χώρος στάθμευσης 26 θέσεων	677	1	
Η / Μ εγκαταστάσεις	70		
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ			4.965

Όψεις

Οι διατηρητέες όψεις του κτιρίου 2α επί της Ερμού και της Παύλου Μελά διατηρούνται πλήρως μορφολογικά. Οι λεπτομέρειες των επιφανειών, τα φατνώματα και τα κάγκελα των μπαλκονιών αποκαθιστώνται και αυτά. Τα μεταλλικά και ξύλινα κουφώματα, επίσης παραμένουν όπως έχουν και συντηρούνται. Στο κτίριο αυτό, λόγω του ότι και το ισόγειο είναι διατηρητέο, δεν μπορούσε να εξασφαλιστεί μόνωση στο εσωτερικό. Στην πλευρά του κτιρίου που βλέπει εσωτερικά του συγκροτήματος διατηρήθηκαν μερικώς τα ανοίγματα. Κρατείται στην όψη η οριζόντια ζώνη των ανοιγμάτων από δεξιά. Προβλέπεται, ακόμη η φύτευση αναρριχώμενου κισσού και η προσθήκη ενός ανελκυστήρα για την είσοδο στις λειτουργίες του κτιρίου. Ο ανελκυστήρας θα είναι επενδεδυμένος με σκυρόδεμα.

Στο κτίριο 2 διατηρείται η όψη της Παύλου Μελά με τον ίδιο τρόπο και επαναφέρονται τα διακοσμητικά τούβλα γύρω από τα ανοίγματα. Η μεταλλική πόρτα συντηρείται και αριστερά της όψης, προς τη στοά, αφαιρείται ένα άνοιγμα, ώστε να μπορέσει να δημιουργηθεί είσοδος για τον χώρο στάθμευσης. Ο κοινός τοίχος της στοάς, φυσικά δεν δέχτηκε καμία επέμβαση. Η εσωτερική όψη του κτιρίου 2, είναι μία εντελώς καινούργια όψη, η οποία χαρακτηρίζει το νέο δημόσιο χώρο. Η όψη καλύπτεται από υαλοστάσιο, με χαλύβδινο σκελετό και κουφώματα με διπλό τζάμι. Μπροστά από την όψη τοποθετείται χάλκινος σκελετός με σκίαστρα. Τα κάθετα σκίαστρα έχουν τοποθετηθεί για την σκίαση του εκτεταμένου υαλοστασίου, νοτιοανατολικά του συγκροτήματος, ώστε να μπορέσουν να προσφερθούν οι κατάλληλες συνθήκες φωτισμού.

Η επιλογή του χαλκού έγινε αρχικά για τις πολύ καλές περιβαλλοντικές του ιδιότητες, αφού αποτελεί ένα υλικό που δεν χρειάζεται συντήρηση για μεγάλο χρονικό διάστημα και είναι βιοστατικό,

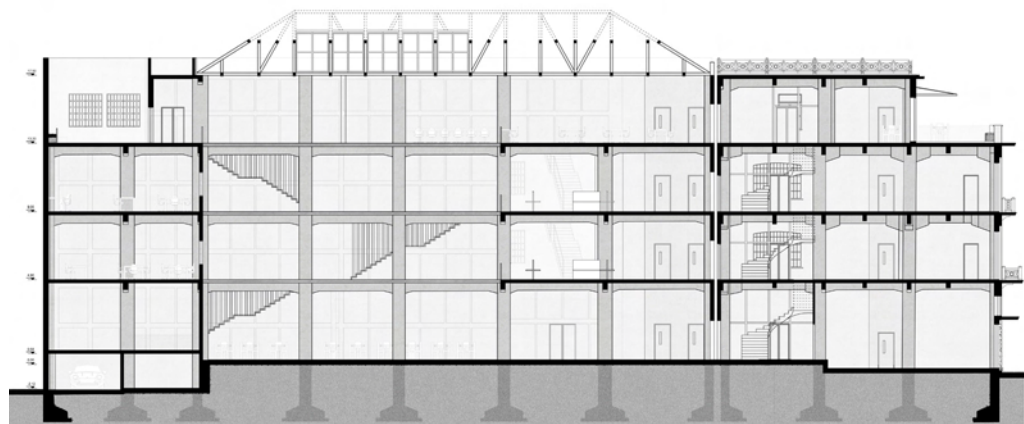
παρεμποδίζοντας την ανάπτυξη μικροοργανισμών στην επιφάνεια του. Δεύτερον, σύμφωνα με τους αρχαιολόγους ο χαλκός είναι το πρώτο από τα μέταλλα που χρησιμοποίησε ο άνθρωπος για την κατασκευή εργαλείων, βοηθώντας έτσι στην πολιτισμική εξέλιξη των κοινωνιών της Ανατολής και της Δύσης. Τέλος, εκτός από την αναφορά στην σημασία του χαλκού στην ανθρώπινη εξέλιξη και παραγωγή, ο χαλκός αποτελεί ένα νέο υλικό στη πόλη του Βόλου, δίνοντας διαφορετικό χαρακτήρα στο νέο αστικό χώρο που δημιουργήθηκε. Στην επιφάνεια της όψης, τα χάλκινα σκίαστρα ξεκινούν από το ύψος του πρώτου ορόφου, αφήνοντας το ισόγειο διάφανο.

Όσον αφορά το καινούργιο κτίριο, η όψη της Μακεδονομάχων διατηρείται, θέλοντας να κρατηθεί ομοιομορφία στην αρχιτεκτονική μορφή της οδού. Φυσικά εκτός από την ομοιομορφία της Μακεδονομάχων, θεωρήθηκε επιθυμητή η διατήρηση του χαρακτήρα της όψης, η οποία μαρτυρά και την ιστορία του βιομηχανικού αρχιτεκτονικού τύπου της περιόδου. Η μόνη αλλαγή που έχει επιτευχθεί είναι η αφαίρεση της εισόδου, όπου παλαιότερα χρησιμοποιούνταν για την φόρτωση και την εκφόρτωση προϊόντος και την αντικατάσταση με πανομοιότυπο μορφολογικά άνοιγμα. Καινούργιος τυφλός τοίχος είναι και αυτός που ενώνεται με το διπλανό κτίριο στη Μακεδονομάχων.

Η εσωτερική όψη έχει ως βασικό υλικό το οπλισμένο σκυρόδεμα, το οποίο καλύπτεται και αυτό από κομμάτια χαλκού. Το οπλισμένο σκυρόδεμα γίνεται εμφανές, στη βάση της όψης, στη στέψη και στα σημεία που υπάρχουν οι πλάκες. Στα δύο πρώτα επίπεδα, η επιφάνεια καλύπτεται εξ ολοκλήρου από χαλκό, χωρίς άνοιγμα, λόγω του αμφιθεάτρου, ενώ στους υπερκείμενους ορόφους με τις αίθουσες διδασκαλίας έχουν ανοιχθεί κάθετα ανοίγματα, που ορίζονται από τους άξονες της όψης.

ΟΨΗ ΠΑΥΛΟΥ ΜΕΛΑ

ΤΟΜΗ Α-Α

ΟΨΟΤΟΜΗ Γ-Γ

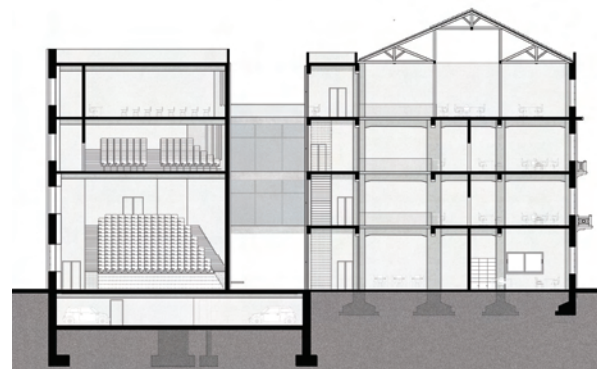

ΟΨΟΤΟΜΗ Δ-Δ

ΟΨΗ ΕΡΜΟΥ

TOMH B-B

ΟΨΗ ΜΑΚΕΔΟΝΟΜΑΧΩΝ

ΥΛΙΚΑ - ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ

ΥΛΙΚΑ - ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ

Κέλυφος

Οι υφιστάμενοι τοίχοι, εκτός του κτιρίου 2α, μονώνονται εσωτερικά και προσθέτονται κολώνες από οπλισμένο σκυρόδεμα για την καλύτερη στατική επάρκεια του τοίχου. Στις όψεις που διατηρούνται, αποξηλώνονται οι κατεστραμμένοι από την υγρασία σοβάδες και αντικαθιστούνται από νέους οπλισμένους.

Κουφώματα

Θερμομονωτικά κουφώματα αλουμινίου χρώματος σκούρο γκρι με διπλό τζάμι χαμηλής ενεργειακής κατανάλωσης, τοποθετούνται εσωτερικά του πάχους του κτιρίου, ενώ τα κουφώματα των κλιμακοστασίων είναι πυρασφαλή. Τα νέα κουφώματα και υαλοστάσια ενισχύουν την μόνωση του κτιρίου βοηθώντας στην προστασία του και βελτιώνοντας την θερμική άνεση στο εσωτερικό. Στην όψη της Μακεδονομάχων, στην επιφάνεια όπου εσωτερικά βρίσκεται το αμφιθέατρο, στα κουφώματα τοποθετούνται τζάμια αμμοβολής, ώστε να μην υπάρχει άμεση οπτική επαφή με το εξωτερικό περιβάλλον. Τέλος, τα κουφώματα της στέγης, είναι ξύλινα, ειδικά για μικρές κλίσεις, με επιλογή αυτοματισμού και δυνατότητα φυσικού αερισμού.

Εσωτερικά χωρίσματα

Τα εσωτερικά χωρίσματα προβλέπεται να είναι από διπλή γυψοσανίδα με μόνωση, τα οποία στα γραφεία, στο αμφιθέατρο και τις αίθουσες διδασκαλίας θα έχουν και φεγγίτες με ύψος 70 εκατοστών.

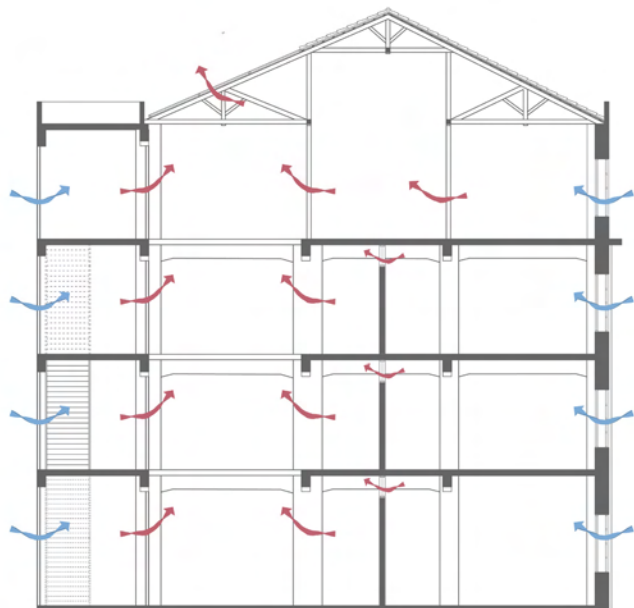
Δάπεδα

Τα δάπεδα των κοινόχρηστων χώρων και των αιθουσών θα είναι από δάπεδο PVC χρώματος γκρι, πλήρως ανακυκλώσιμο, δεν χρειάζεται ιδιαίτερη συντήρηση, έχει μεγάλη αντοχή σε φθορές και γρατζουνιές, ανθεκτικότητα στο νερό και καθαρίζεται εύκολα. Τα δάπεδα των γραφείων θα είναι από φελλό, οικολογικά, σε χρώμα μπεζ. Τα δάπεδα από φελλό είναι ελαστικά, επαναφέρονται στην αρχική τους κατάσταση μετά από κάποιο βαθούλωμα, είναι ανθεκτικά, καθαρίζονται εύκολα και προσφέρουν ένα φυσικό αποτέλεσμα.

Φυσικός αερισμός - φωτισμός

Κατά τη διάρκεια σύνθεσης του κτιριακού συγκροτήματος, έγινε προσπάθεια ένταξης φυσικού φωτισμού και αερισμού. Τα ήδη υπάρχοντα ανοίγματα είναι μεγάλα, αλλά το βάθος και το σχήμα της κάτοψης δεν βοηθάει στην προώθηση του φωτός βαθύτερα. Για τον λόγο αυτό η δημιουργία του αιθρίου κρίθηκε απαραίτητη για την τόνωση του φυσικού φωτισμού στο κέντρο της κάτοψης. Τα κουφώματα της στέγης, αλλά και η γυάλινη πρόσοψη συμβάλλουν στο καλύτερο φωτισμό του εσωτερικού. Ακόμη, στα γραφεία, το αμφιθέατρο και τις αίθουσες διδασκαλίας έχουν δημιουργηθεί φεγγίτες, για την ενίσχυση του έμμεσου φωτισμού. Όσον αφορά τον αερισμό του κτιρίου, στηριχτήκαμε κυρίως στον διαμερή αερισμό, είτε μέσω των πλευρικών ανοιγμάτων, είτε μέσω των πλευρικών ανοιγμάτων και των φεγγιτών. Επιπρόσθετα, λόγω του αιθρίου ο αέρας ανακυκλώνεται, μέσω του εφελκυσμού (οι θερμές μάζες αέρα τείνουν να ανεβαίνουν προς τα πάνω). Τέλος, σε περίπτωση άσχημων καιρικών συνθηκών, τα κουφώματα έχουν τη δυνατότητα να κρατηθούν κλειστά, αλλά να αφήνουν τον αέρα να περνάει, διατηρώντας έτσι σταθερή την λειτουργία του φυσικού αερισμού.

εικ. 19: Διάγραμμα φυσικού αερισμού. Ο φυσικός αερισμός επιτυγχάνεται μέσω του εφελκισμού. Τα μπλε βελάκια συμβολίζουν το αέρα που εισέρχεται στο κτίριο και τα κόκκινα το θερμό αέρα που εξέρχεται από τα κουφώματα του αιθρίου

Αμφιθέατρο

Στο αμφιθέατρο για την καλύτερη λειτουργία της ακουστικής, θα τοποθετηθούν ηχοαπορροφητικά ξύλινα πάνελ. Τα ξύλινα πάνελ εκτός από την καλή ακουστική άνεση, προσδίδουν και ένα ζεστό κλίμα στο αμφιθέατρο.

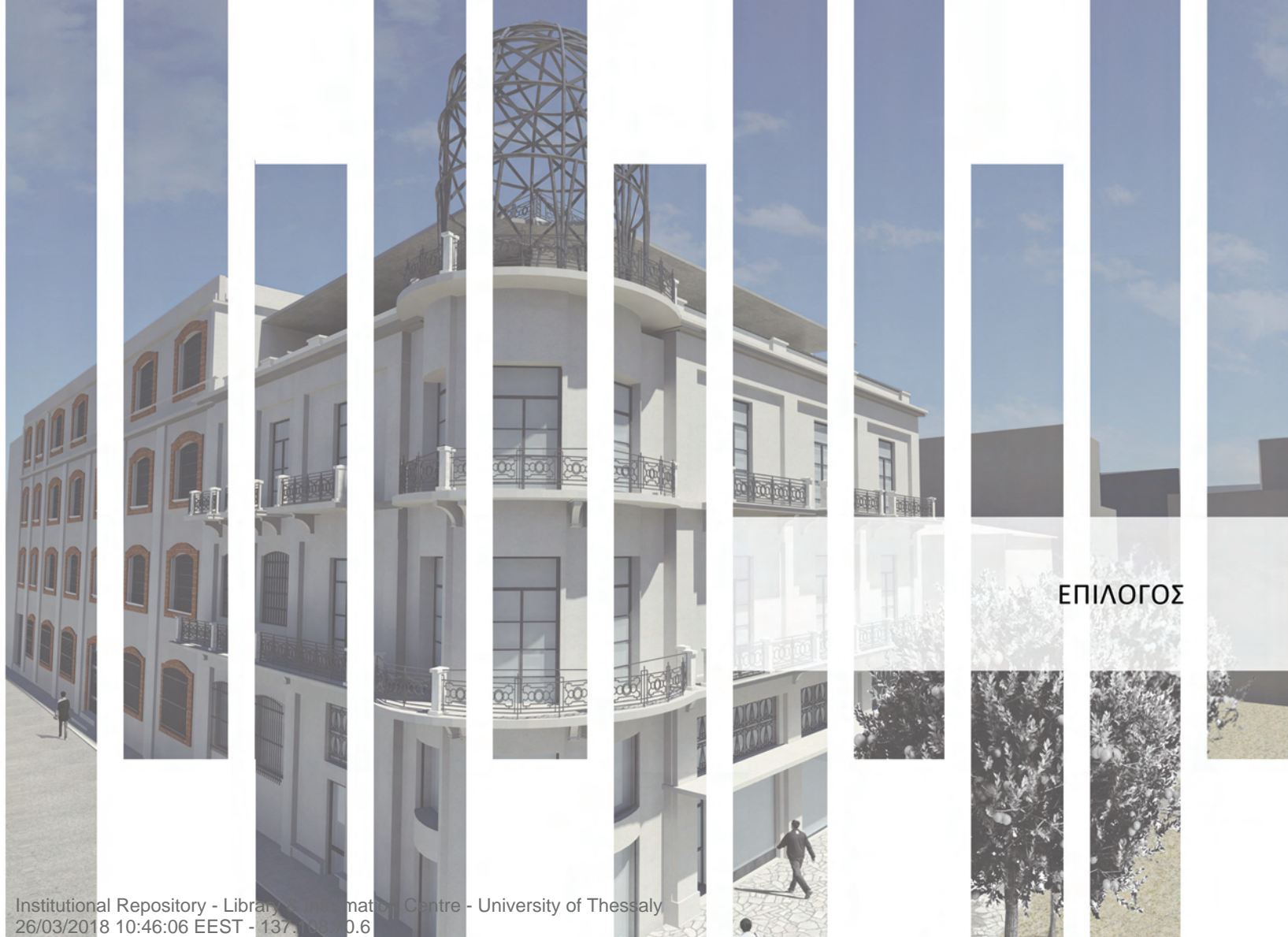

εικ.20 : 1) Ακουστικό πάνελ αμφιθεάτρου 2) Φελός, δάπεδα γραφείου 3) PVC δάπεδο κοινόχρηστων χώρων

εικ. 21: Αμφιθέατρο

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ο Ματσάγγος αποτελούσε σημαντικό κομμάτι για την κοινωνία και την οικονομία του Βόλου, το συγκρότημα αυτό που άλλωτε έσφιζε από ζωή σήμερα βρίσκεται εγκαταλελειμένο και μάλιστα σε μια περιοχή από τις πιο εμπορικές της πόλης. Η επιλογή επανάχρησης ενός τέτοιου κτιρίου όχι μόνο θα του δώσει νέα πνοή αλλά θα αναβαθμίσει και την γύρω περιοχή.

Κατά την συνθετική διαδικασία, επιχειρήθηκε η προβολή όλων αυτών των στοιχείων που θυμίζουν την αίγλη και την ύπαρξη της επιτυχημένης καπνοβιομηχανίας, χωρίς όμως να υπάρχει πρόθεση πλήρους μίμησης. Η σχεδιαστική πρόκληση ήταν το παλιό κτίριο να βρεθεί σε αρχιτεκτονική ισορροπία με τα νέα στοιχεία που προστέθηκαν αλλά και να μπορέσει το καινούργιο συγκρότημα να ενσωματωθεί και να ανανεώσει χωρικά την πόλη μέσω του νέου δημόσιου χώρου που προστέθηκε .

Ο Βόλος είναι μια πόλη με παράδοση στην επάναχρηση της βιομηχανικής του κληρονομιάς, την οποία υποστηρίζουμε μέσω της εργασίας μας, ελπίζοντας στη συνέχιση ενός τέτοιου έργου.Θα ήταν αποτελεσματικότερο, αν υπήρχε μια συνολική και οργανωμένη στρατηγική, ώστε να μπορεί ο επισκέπτης στο Βόλο να διακρίνει το κρυμμένο βιομηχανικό θησαυρό της πόλης.

Βιβλιογραφία

Αδαμάκης, Κώστας., 2006. *Η αξιοποίηση της βιομηχανικής κληρονομιάς ως μοχλός ανάπτυξης της περιοχής. Εν Βόλο*, 23, σ. 42-51

Αδαμάκης, Κώστας., 2009. *Τα βιομηχανικά κτίρια του Βόλου*. Αθήνα: Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς

Γιακουμάκη, Πηνελόπη. & Χαριτάτος Μάνος., 1997. *Η ιστορία του ελληνικού τσιγάρου*. Αθήνα: ΕΛΙΑ

Δημόγλου, Αίγλη., 2005. *Η βιομηχανία στο νομό Μαγνησίας από τον 19ο στον 21ο αιώνα*. Αθήνα: Κέρκυρα

Δημόγλου, Αίγλη., 1999. *Βόλος ένας αιώνας από την ένταξη στο ελληνικό κράτος (1881) έως τους σεισμούς (1955)*. Α' τόμος. Βόλος: Βόλος

Θεολογίδου, Πάτρα., 2006. *Προς το Οικομυσείο του Παγασητικού κόλπου*. Εν Βόλο, 23,σ. 26-35.

Κολιού, Νίτσα. , 1994. *Η βιομηχανία του Βόλου σύντομες αναφορές στο χθες και στο σήμερα*. Βόλος : Δήμος Βόλου, δημοτικό κέντρο ιστορικών ερευνών τεκμηρίωσης αρχείων και εκθεμάτων

Μπαλαμπάνη, Ελισάβετ., 1986. *Αποτύπωση του συγκροτήματος της πρώην καπνοβιομηχανίας Ματσάγγου*.

Βόλος : Τεχνική Υπηρεσία Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

ΥΠΠΟ, Υπ. Αποφ. 42536/1174/1-6-2006 (ΦΕΚ 816/Β/06)., 2006. *Χαρακτηρισμός ως μνημείου του βιομηχανικού συγκροτήματος της καπνοβιομηχανίας Ματσάγγου στο Βόλο (Ν. Μαγνησίας) φερόμενης ιδιοκτησίας Πανεπιστημίου Θεσσαλίας*. Αθήνα

Πηγές εικόνων

εικ.1: <http://srv1-vivl-vολου.mag.sch.gr> [4 Ιουνίου 2017]

εικ.2: Θεολογίδου, Πάτρα., 2006. *Προς το Οικομυσείο του Παγασητικού κόλπου*. Εν Βόλο

εικ.3: Θεολογίδου, Πάτρα., 2006. *Προς το Οικομυσείο του Παγασητικού κόλπου*. Εν Βόλο

εικ.4:<http://srv1-vivl-vολου.mag.sch.gr> [4 Ιουνίου 2017]

εικ.5:<http://srv1-vivl-vολου.mag.sch.gr> [4 Ιουνίου 2017]

εικ.6: Γιακουμάκη, Πηνελόπη. & Χαριτάτος Μάνος., 1997. *Η ιστορία του ελληνικού τσιγάρου*. Αθήνα: ΕΛΙΑ

εικ.7: Γιακουμάκη, Πηνελόπη. & Χαριτάτος Μάνος., 1997. *Η ιστορία του ελληνικού τσιγάρου*. Αθήνα: ΕΛΙΑ

εικ.8: Ιδίας επεξεργασίας

εικ.9: Photo studio, Α. Μαρτινάκης

εικ.10: Ιδίας επεξεργασίας

εικ.11: Προσωπικό αρχείο

εικ.12: Προσωπικό αρχείο

εικ.13: Προσωπικό αρχείο

εικ.14: Ιδίας επεξεργασίας

εικ.15: Ιδίας επεξεργασίας

εικ.16: Ιδίας επεξεργασίας

εικ.17: Ιδίας επεξεργασίας

εικ.18: Ιδίας επεξεργασίας

εικ.19: Ιδίας επεξεργασίας

εικ.20: <https://www.topakustikusa.com/> <http://www.data-wood.com/>
<https://www.xfloor.gr/> [4 Ιουνίου 2017]

εικ.21: Ιδίας επεξεργασίας

εικ.22: Ιδίας επεξεργασίας